

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA
KALİTELİ ÖZGÜVEN İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
VİLDAN ERGİN

İSTANBUL, 2025

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL ANA BİLİM DALI

**YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA
KALİTELİ ÖZGÜVEN İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
VİLDAN ERGİN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. BÜLENT SEZGİN

İSTANBUL, 2025

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	Okul Öncesi Eğitimi
Öğrencinin Adı Soyadı:	Vildan ERGİN
Tezin Adı:	YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA KALİTELİ ÖZGÜVEN İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Tez Savunma Tarihi:	10/01/2025

Bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. YÜCEL BATU SALMAN

Enstitü Müdürü

Bu tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans Tezi
olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Tez Danışmanı:	Doç. Dr. Bülent SEZGİN	Bahçeşehir Üniversitesi	
2. Üye (Kurum İçi):	Dr. Öğr. Üyesi Seda Gökçe TURAN	Bahçeşehir Üniversitesi	
3. Üye (Kurum Dışı):	Dr. Öğr. Üyesi İhsan METİNNAM	Ankara Üniversitesi	

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu, ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad : Vildan ERGİN

İmza :

ÖZET

YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA KALİTELİ ÖZGÜVEN İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

ERGİN, Vildan

Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bülent SEZGİN

Ocak 2025, 49 sayfa

Okul öncesi eğitiminde kaliteli özgüven inşası, çocukların hayatlarını etkileyen etmenlerin başında gelmektedir. Yaratıcı drama ise çocukların dünya ile ilişki kurmasını ve kurdukları ilişkileri anlamasını sağlamaktadır. Bu çalışmada yaratıcı dramanın okul öncesi eğitiminde kaliteli özgüven inşası üzerinde etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler nitel analiz yöntemleri ile incelenmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan araştırma soruları, İstanbul ili Çekmeköy ilçesindeki özel okullar ve sanat okullarında eğitim veren 16 yaratıcı drama eğitimcisine yöneltilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen veriler ışığında yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi dönem çocuklarında kaliteli özgüven inşası konusunda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaliteli özgüven inşasının çocukları bireysel ve sosyal açıdan olumlu etkilemesi, yaratıcı dramanın ise bireyin özgüvenini olumlu etkilemesinden dolayı bu eğitimin okul öncesi eğitim müfredatında yer alması gerektiği söylenebilir. Bunun yanı sıra yaratıcı dramanın sosyal ilişkiler, empati geliştirme, öz saygı, kendini kabul etme, iletişim becerisi, girişimcilik gibi kazanımları tetikleyerek çocukların kaliteli özgüvenin gelişimini destekler. Bu araştırma belirli sınırlılıklar dahilinde, eğitimde bir yöntem olan yaratıcı dramanın kaliteli özgüveni pozitif anlamda geliştirdiğini bir kez daha kanıtlamıştır. Çalışmadan elde edilen veriler sonucunda araştırmacılara da öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Yaratıcılık, İletişim Becerileri, Kaliteli Özgüven, Okul Öncesi Eğitimi

ABSTRACT

THE IMPACT OF CREATIVE DRAMA EDUCATION ON BUILDING QUALITY SELF-CONFIDENCE IN PRESCHOOL CHILDREN

ERGİN, Vildan

Preschool Education Master's Program

Supervisor: Associate Prof, Bülent SEZGİN

January 2025, 49 pages

Building quality self-confidence in preschool education is one of the factors that affect children's lives. Creative drama enables children to establish relationships with the world and understand the relationships they establish. In this study, it was aimed to examine the effect of creative drama on the construction of quality self-confidence in preschool education. The data obtained in the study were analyzed with qualitative analysis methods. The data were obtained using semi-structured interview technique. The research questions created in this direction were directed to 16 creative drama educators teaching in private schools and art schools in Çekmeköy district of Istanbul. In the light of the data obtained as a result of the research, it was concluded that creative drama education is effective in building quality self-confidence in preschool children. It can be said that this education should be included in the curriculum of preschool education since the construction of quality self-confidence affects children positively in terms of individual and social aspects and creative drama affects the self-confidence of the individual positively. In addition, creative drama supports children's development of quality self-confidence by triggering gains such as social relations, empathy development, self-esteem, self-acceptance, communication skills, and entrepreneurship. In addition, creative drama supports the development of quality self-confidence in children by triggering gains such as social relationships, empathy development, self-esteem, self-acceptance, communication skills, and entrepreneurship. Within certain limitations, this study once again proved that creative drama, a method in education, positively develops quality self-confidence. As a result of the data obtained from the study, suggestions were also presented to the researchers.

Keywords: Creative Drama, Creativity, Communication Skills, Quality Self-Confidence, Preschool Education

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşturulmasında bana verdiği ilgi ve destekleriyle her zaman yanımda olan, değerli bilgi ve tecrübeleriyle yolumu aydınlatan, bilimsel temeller doğrultusunda yönlendiren ve çalışmalarımı şekillendiren Doç. Dr. Bülent SEZGİN' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans programı eğitim sürecimde bana en büyük desteği veren, her zaman yanımda olan sevgili eşim Mustafa ERGİN' e, bana her zaman güç veren, sabır ve motivasyon kaynağım olan canım annem Fatma ÇELDİR' e, canım babam Mustafa ÇELDİR' e değerli ablam Hanife ÇELDİR ÖZKAN' a ve değerli kardeşim Sibel ÇELDİR GÜNAY' a, bu zorlu süreçte bana sağladıkları destek ve güç için içtenlikle teşekkür ederim. Her birinin katkısı, bu tez sürecinin başarısında önemli bir yer tutmaktadır.

Eğitim hayatımın her aşamasında bana olan desteğiyle yanımda olan sevgili dostlarım Bahar SARIKAYA ve Hilal ŞAVLU' ya teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca sabır ve anlayışlarıyla her zaman yanımda olan, uygulama sürecine katılan tüm meslektaşlarıma, arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmamı aklın ve bilimin ışığını kendine yol edinmesi adına araştırmayı, öğrenmeyi seven tüm öğrencilere ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
Bölüm 1: Giriş.....	1
1.1.Problem Durumu.....	3
1.2.Araştırmanın Amacı	5
1.3.Araştırmanın Soruları	7
1.4.Çalışmanın Önemi	8
1.5.Tanımlar	8
Bölüm 2: Alan Yazın Taraması	10
2.1. Drama	10
2.2. Yaratıcılık	12
2.3. Yaratıcı Drama	14
2.4. Özgüven Kavramı	17
Bölüm 3: Yöntem.....	20
3.1. Araştırmanın Modeli	20
3.2. Katılımcılar	20
3.3. Verilerin Toplanması	21
3.3.1. Veri Toplama Araçları	21
Bölüm 4: Bulgular	23
4.1. Mezun Olunan Bölüm	23

4.2. Hizmet Süresi	24
4.3. Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Öğrencilerinin Gelişimine Katkısına İlişkin Bulgular	24
4.4. Okul Öncesi Çocuklarla Çalışırken Özgüvenin Önemine İlişkin Bulgular.....	27
4.5. Yaratıcı Drama Yönteminin Özgüven İnşasına Etkisine İlişkin Bulgular	28
4.6. Yaratıcı Drama Eğitiminin Diğer Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular	30
4.7. Yaratıcı Drama Eğitiminin Duygusal ve Sosyal Gelişimine Katkılarına İlişkin Bulgular	33
4.8. Yaratıcı Drama Eğitiminde Kullanılan Materyaller ve Kaynaklar	35
4.9. Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Çocukların Öğrenme Sürecine Etkisine İlişkin Bulgular	36
4.10. Yaratıcı Drama Eğitimi ile Özgüven Gelişimi Arasındaki İlişki	37
4.11. Yaratıcı Drama Eğitiminin İletişim Becerisine Etkisine İlişkin Bulgular	38
4.12. Yaratıcı Drama Eğitimi ile Gözlemlenen Diğer Olumlu Davranışlar	39
4.13. Yaratıcı Drama Eğitiminin Sınıf İçi Dinamiklere ve Öğrenci – Öğretmen İlişkisine Etkisi.....	40
4.14. Ek Bilgiler	42
Bölüm 5: Sonuç ve Öneriler	44
KAYNAKÇA.....	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 1 Mezun Olunan Bölüm	23
Şekil 2 Hizmet Süresi	24
Şekil 3 Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Öğrencilerinin Gelişimine Katkı Temaları	25
Şekil 4 Okul Öncesi Çocuklarla Çalışırken Öz güvenin Öneme İlişkin Temalar	27
Şekil 5 Okul Öncesi Çocuklarla Öz güvene Verilen Öneme İlişkin Temalar ...	29
Şekil 6 Yaratıcı Drama Eğitiminin Diğer Becerilere Etkisi	31
Şekil 7 Yaratıcı Drama Eğitiminin Duygusal ve Sosyal Gelişime Katkısı	33
Şekil 8 Yaratıcı Drama Eğitiminde Kullanılan Materyaller ve Kaynaklar	35
Şekil 9 Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Çocukların Öğrenme Sürecine Etkisi	36
Şekil 10 Yaratıcı Drama Eğitimi ile Öz güven Gelişimi Arasındaki İlişki	38
Şekil 11 Yaratıcı Drama Eğitiminin İletişim Becerisine Etkisi	38
Şekil 12 Yaratıcı Drama ile Gözlemlenen Diğer Olumlu Davranışlar	39
Şekil 13 Yaratıcı Drama Eğitiminin Sınıf İçi Dinamiklere ve Öğrenci – Öğretmen İlişisine Etkisi	40
Şekil 14 Ek Bilgiler	42

Bölüm 1

Giriş

Çocuk eğitiminde en önemli etkenlerin başında çocukların sahip olduğu özgüven konusu yer almaktadır. Çocuklardaki özgüvenin derecesi, onların başarısındaki en önemli rolü oynamaktadır. Bu alanda yapılan çalışmaların yanı sıra uzmanların, danışmanların, eğitim psikologlarının, klinik psikologların, terapistlerin ve öğretmenlerin deneyimleri de özgüvenin öğrenme ile doğrudan ilişkili olduğu gerçeğine vurgu yapmaktadır. Sorunlu ailelerde yetişen çocukların özgüven konusunda sıkıntılar yaşaması, özgüven sorunuyla birlikte iletişim kuramama, algıda güçlük yaşama ve öğrenmede sorunlarla karşılaşma gibi durumları da tetiklemesi özgüvenin çocukların gelişimindeki rolünü ortaya koymaktadır. Çocukların evde yaşadığı, maruz kaldığı çatışmaların önüne geçmek çocukların özgüven düzeyini geliştirmek anlamı taşımaktadır. Bu konuda en büyük sorumluluk ise anne ve babaya düşmektedir. Anne ve baba evdeki sorunları çözmek, çocuklarını çatışmadan uzak bir ortamda yetiştirmek zorundadır. Bu sayede özgüven düzeyi gelişen çocuk sadece eğitim alanında değil, sosyal, duygusal ve cinsel gelişim alanlarında da kendini geliştirebilir (Humphreys, 2002).

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde okul çağına gelen çocukların benlik gelişimleri ve özgüven düzeyleri gelişimlerini tamamlamaktadır. Özgüven düzeyleri gelişmemiş ya da az gelişmiş olan çocuklar aile yanından ayrılıp, o zamana kadar karşı karşıya kalmadığı okul ortamına girdiğinde kendilerini ifade edebilme, iletişim kurabilme, kontrol mekanizması geliştirebilme gibi yetilerden yoksun bir şekilde hayata başlayacaklardır. Bu aşamada aile yanından kopmaya başlayan çocuğa özgüven aşılama ve var olan gelişimi devam ettirme görevi öğretmenin tutumuna bağlı bir gelişim gösterecektir. Her ne kadar öğretmenin bu aşamada rolü olsa da özgüven sorunlarının asıl çözümü ebeveyn ortamı ve o ortamdaki tutumlardır. Çocuğun karşı karşıya kaldığı doğru olmayan ebeveyn tutumları sonucunda okula başlarken düşük düzeyde bir özgüvene sahip olacaktır. Özgüven problemi ile karşı karşıya kalınması durumunda çocuğun kendini düzgün bir şekilde ifade edemeyeceği, derslerine tam olarak konsantre olamayacağı, sınıf

içerisinde iletişim ve performans konularında zorluklar yaşayacağı öngörülmektedir. Bu gibi durumlarla karşı karşıya kalan çocuklar, öğretmenleri tarafından anlaşılmadığı ve anlaşılanın ardından çözüm odaklı bir süreçle desteklenmediği sürece özgüven problemi aşamayacak, çocuk giderek daha düşük özgüven seviyesine sahip olmaya başlayacaktır.

Çocuklarda özgüven meselesi doğum anıyla birlikte gelişim göstermektedir. Asıl özgüven oluşumu erken yaşlarda meydana gelmektedir ve ortalama 9-10 yaşına gelinceye kadar bu gelişim devam eder. Bundan sonraki dönemde de bireyin ölümüne kadar gelişim gösteren özgüven düzeyi asıl ergenlik dönemiyle şekillenmeye başlamaktadır. Annenin ve babanın çocuğa yaklaşımı, verdiği mesajlar ile oluşmaya başlayan özgüven olgusu, okul aşamasına geçince ailenin yanısıra öğretmen ve sınıf arkadaşları gibi kaynaklarla beslenmektedir (Özbey, 2004).

Günümüzde okullarda eğitim veren öğretmenlerin, evde, çocuğun doğumundan itibaren yanında olan ebeveynlerin, sosyal çevrede yer alan insanların çocukların özgüven konusunda bazı durumlarda eksiklik ya da ilgisizlikle karşı karşıya kalındığı durumlar bulunmaktadır. Bu gibi durumlarda çocuğun öğrenmeye karşı ilgisi düşmekte, öğrendiğini deneyimleme aşamasında sorunlarla karşılaşması beklenmektedir. Öğretmen ve ebeveynlerde görülen ilgisizlik çocuğa da yansıtacağından çocuk bir şeyleri keşfetmeye karşı ilgisini kaybeder. Bu durumla karşı karşıya kalındığında ele alınması gereken esas konu çocuğun yeni şeyleri deneyimlemekten, denemekten çekinmesi durumunda bu durumun altında yatan başaramama korkusunu keşfetmek gerekmektedir. Bu gibi durumlarda başaramama korkusu çocuktaki özgüveni zedelemekte, özgüven eksikliğinin yolunu açmaktadır. Bu gibi durumlarla karşı karşıya kalındığında ebeveynler ile öğretmenler ortaya çıkan bu eksikliği önemsemeli ve çocuğa karşı davranışlarını ve desteklerini çocuğun özgüven eksikliği üzerine yoğunlaştırılmalıdır. Çocuğa özgüven kazandırılması için gereken önemlerin alınması ve problemin çözümü çocuğun ve ailenin geleceği için önem arz eden bir konudur.

Çocukların doğup büyüdüğü aile ortamından sonra aile dışında karşılaştığı ilk sosyal ortam okul olarak bilinmektedir. Anne ve babadan sonra okuldaki öğretmen

tarafından özgüven bakımından sınanan çocukları değerlendirmede birden fazla önemli konu yer almaktadır. Bu aşamada en önemli konulardan biri öğretmenin çocuğun tepkilerine vereceği cevaplardır. Çocuk, kendisinden yaşça büyük ve otorite sahibi kişiler tarafından motive edici dönüşler almak, her davranışını onaylatmak istemektedir. Çocuklar yaptığı hareketlerin, davranışların desteklendiği sürece kendilerini özgüvenli ve özel hissederler. Kendini özgüvenli hisseden çocuklar kendilerini daha iyi tanımaya ve bir birey olarak daha iyi yetişmeye odaklanacaktır. Çocuğun desteklenmediği durumda ise tam tersi, özgüvensiz bir birey olarak yetişmesi olağandır. Olumsuz davranışları göz önünde olan ve sürekli yüzüne çarpılan çocuk yavaş yavaş kendi içine çekilmektedir. Kabuğuna çekilen çocuk çekingen bir karaktere sahip olmaya, kendini ifade etmemeye başlar. Herhangi bir arkadaş grubuna dahil olmayan çocuk, pasif bir karakter geliştirmeye başlar, pasif davranmaktan akran zorbalığına kadar birçok farklı olumsuz davranış gelişmesine neden olur.

Çocuklara çok küçük yaşlarda verilen görevler ve sorumluluklar onların gelişmesine yardımcı olmaktadır. Görev ve sorumluluk yüklenen çocuklar öz benliğini kazanmaya daha yakın çocuklardır. Bir şeyleri başarıyor, bir şeyleri yapabiliyor olmak çocukları hayata motive edecek, daha hızlı kendini bulmayı sağlayacaktır. Çocuk kendini geliştirdikçe özgüveni yükselmeye ve daha kendine güvenen bir birey olma yolunda ilerlemeye devam edecektir.

Özgüven, bireylerin yaşamının hemen her alanını etkileyen ve sürekli değişkenlik gösteren bir duygudur. Bireyin kendini geliştirmesi, kabul edebilmesi ve var edebilmesi için gereken en önemli şey özgüvendir. Özgüvenin bu denli önemli olmasından dolayı ebeveynlerin, eğitimcilerin önemi artmaktadır. Çocuklara rehberlik edecek kişilerin bu konuda donanımlı ve bilgi sahibi olması önem arz etmektedir. Bu durumda ebeveyn ve öğretmenlerin doğru bir yol haritası çizmesi, çocuğa karşı doğru tutum ve davranış göstermesi çocuğun gelişimi için önemlidir.

1.1 Problem Durumu

İnsanlar eski çağlardan bu yana denetim altında tutmaya, anlamaya çalıştığı

şeylerin yerine geçerek, onun rolüne girerek yeniden yaratmayı ya da onu canlandırmayı amaçlamıştır (Önder, 2006, s.11). Yaratıcı drama da bu konuda insanlara yardımcı olmaktadır. Yaratıcı drama sayesinde çocuklar dünya ile ilişki kurmaya, kurdukları ilişkileri anlamaya başlarlar. Yaratıcı drama, çocukların onları çevreleyen dünyayı, nesneleri, canlıları taklit etmesine olanak sağlamaktadır.

Yaratıcı düşünme toplumların gelişimi için önemli bir rol üstlenmiştir. Toplumların devamlılığının sağlanması için hemen her alanda yaratıcı ve işlevsel fikirlere ihtiyaç duyulmaktadır (Karaçelik, 2009; Akt: Dursun ve Ünüvar, 2011, s.111). Yaratıcı düşünmenin bu denli önemli olmasından dolayı yaratıcı dramanın toplumun gelişmesine yaptığı ve yapacağı katkılar göz ardı edilemez.

Yaratıcı drama ilk olarak Fransa’da eğitime entegre edilmiştir. ABD’de yaratıcı drama (creative drama) adı altında verilen dersler İngiltere’de eğitimde drama (drama in education) olarak müfredata eklenmiştir. Almanya’da bu eğitimin karşılığı ise okul oyunu kavramı olarak karşılık bulmaktadır (Dirim, 2005).

Çağdaş eğitim yaklaşımında, bireyin tüm süreç boyunca etkili olduğu, yaşayarak ya da yaparak öğrenmesini sağladığı, kendini gerçekleştirmek ve daha üretken bir birey olmasına yardımcı olduğu, diğer bireylerle sosyal etkileşim kurmasını sağladığı, özetle bireyin tüm yönleriyle gelişmesini sağlayan yaratıcı drama etkin bir şekilde kullanılmaktadır (Kaf, 1999:2; Akt: Gürol,2003, s.148).

Benzer şekilde Türkiye’de de eğitim sistemine yaratıcı drama kavramını yerleştirmek için girişimlerde bulunmaktadır. Eğitimin tüm boyutlarında kullanılan drama çalışmaları hemen hemen her ders için farklı açılardan ele alınarak kullanılmaktadır (Peşman ve Bülbül, 2012). Hemen her seviyede verilen drama dersleri öğrencilerin problem çözme, empati kurma, yaratıcılık, iletişim, kendini gerçekleştirme, sosyalleşme gibi birçok alanda bireye entelektüel beceriler kazandırmaktadır (Özdemir ve Çakmak, 2008). Çocuklara kazandırılan bu becerilerle birlikte onların kendilerini kabul etmeleri, kendilerine karşı sevgi beslemeleri gibi alanlar desteklenerek bireylerin daha özgüvenli bir karaktere sahip olması sağlanmaktadır.

Özgüven kavramı bireyin kendisine karşı duyduğu güzel duyguların gelişmesi ve bunun sonucu olarak kendini iyi hissetmesi anlamına gelmektedir. Bireyin kendi olmasıyla mutlu olabilmesi, kendiyle ve bunun sayesinde çevresiyle barışık olması özgüveninin yüksek olması anlamına gelmektedir.

Yaratıcı drama eğitimi, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel açıdan gelişim göstermesini olumlu bir şekilde etkilemektedir. Drama, tüm çocuklar için aktif bir şekilde faaliyet alanı sunmaktadır. Drama sayesinde çocuklar etkinliklerin etkisiyle direkt öğrenme yöntemiyle öğrenmeye başlarlar. Direkt öğrenme ile çocuklar artık tek düze öğrenme yönteminden farklı şekilde yaşayarak ve yaparak öğrendiği için daha etkin bir öğrenme yöntemine geçmiş olur. Drama eğitimi sayesinde öğrenciler başarabildiğini, yapabildiğini ve öğrendiğini hissetmektedir. Bunun keşfeden çocuklar kaliteli bir özgüven inşa etmek için gereken şeylere sahip olmaktadır.

Okul öncesi eğitim aşamasında yaratıcı drama uygulamalarına ayrılan süre giderek artmakta, bu yöntem giderek ön plana çıkmaktadır. Yaratıcı dramanın çocuklara olan olumlu katkısı nedeniyle bu tez çalışmasında yaratıcı drama uygulamalarının çocukların kaliteli özgüven inşası üzerine etkisini araştırılmak istenmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Okul öncesi eğitim dönemi, çocukların ilk yıllarında gelişim göstermesi, kazanılması gereken hedeflere odaklanıldığı ve çocuklar için en önemli eğitim dönemlerinden biridir. Bu konu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde çocukluk döneminin ilk yıllarındaki öğrenmenin bireyin temel becerileri kazandığı, gelecek dönemlerdeki karakterini oluşturduğu, yeni becerilerin öğrenilmesi için zemin oluşturulduğu dönem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bloom'un çalışmasında ulaşılan sonuçlar incelendiğinde bireyin 17 yaşına gelene kadar zihinsel gelişiminin %50'sinin 4 yaşına kadar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kalan kısım incelendiğinde %30'u 4 yaşından 8 yaşına kadar, %20'si ise 8-17 yaşlar arasında kazanıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Poyraz ve Dere 2003). Bu çalışmanın sonucuna benzer şekilde literatürdeki diğer çalışmalar da erken çocukluk dönemi çocukların bazı davranışları edinmeleri açısından çok önemli olduğu, bu dönemde özgüven

seviyeleri, odaklanma, uygunsuz davranışlardan kaçınma, davranışlarını kontrol etme becerilerinin kazandırılması çocukların sonraki öğrenmelerini ve okul başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (McClelland ve Tominey, 2011; Blair ve Razza, 2007).

Özgüven kavramı incelendiğinde bir çocuğun kendisine yönelik iyi duygular geliştirmesi sonucu kendisini iyi hissetmesi anlamı taşıdığı söylenebilir. Bir başka ifadeyle, bireyin kendi olmaktan mutlu ve memnun olması, kendi ve çevresiyle barışık olması özgüvenin tanımıdır. Özgüven, bir çocuğun değerli olduğunu hissetmesi, buna inanması ve çevresiyle sağlıklı bir iletişim kurmasıyla gerçekleşmektedir. Çocukların kendisine güven duyması, ebeveynlerinden aldığı koşulsuz destek ve sevgi ile mümkündür (Durmuş, 2006).

Bir çocuk büyürken kendinden büyükleri taklit etme işini bir oyuna dönüştürür. Oyuna dönüşen bu durum çevresindeki bireylerin de katkı sağlamasıyla dramaya dönüşmektedir. Drama, özellikle çocuklar için bir öğrenme şeklidir (Ömeroğlu, 1990). Drama genel olarak oyunun gücünü eğitim alanında kullanan bir uygulamadır. Dramanın oyuna benzeyen yapısı, yaratıcılık süreçlerine ve yaratıcı edimlere uygun şekilde olması dikkatleri üzerine çekmektedir. Bu özelliklerinden dolayı dramanın eğitimde kullanımı söz konusudur (Fleming, 1994; San, 1995, aktaran Akyol, s.3). İleri derecede gelişmiş ülkelerde eğitimde dramanın kullanımının temel amacı oyunun gücüdür. Eğitimde dramanın ya da yaratıcı dramanın kullanılması genel olarak oyunun gücünü eğitime empoze eden, oyun kuramlarından yararlanılarak geliştirilen pedagojik bir yaklaşımdır (San, 1991).

Yaratıcı drama, çocukların gelişim alanını destekleyen, onların davranış kazanmalarına yardımcı olan bir yöntem olmakla birlikte çocuklarda kendi davranışlarını geliştirmede yardımcı olan, onlara sanatsal bir bakış açısı kazandıran, durum ve olayları algılayıp aktarmaların sağlayan tüm alanlarla doğrudan ilişkisi olan bir disiplindir (Üstündağ, 1998). Ömeroğlu'nun (1990) çalışmasında, beş ve altı yaş çocuklar üzerinden üç ay süren yaratıcı drama çalışmaları sonucunda çocukların drama çalışması almasının sözel yaratıcılıklarının gelişimini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Gönen ve Uyar Dalkılıç'ın (1997) çalışmasında ise altmış-yetmiş iki aylık çocuklar üzerinden yapılan drama çalışmalarının çocukların dil

gelişimini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (aktaran Akyol, 2003, s.4).

Bu doğrultularda yaratıcı dramanın çocuğun tüm gelişim alanlarını etkileyerek çocuğa kendini bulma, iletişim becerilerini geliştirme, kendini ifade etme gücünün yükselmesi ile birlikte çocuğun kendisini daha iyi hissettirecek bu da çocuğun kendine özgüvenini olumlu yönde etkileyip arttıracaktır.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de okul öncesi çocuklarına verilecek yaratıcı drama eğitimin öğrencilerin kaliteli özgüven gelişimine etkisini inceleyip tespit etmek olarak belirlenmiştir.

1.3 Araştırma Soruları

Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Çocuk, rol oyunları sırasında duygularını ifade etme konusunda kendine güveniyor mu?
- 2) Çocuk, rol oyunları ve dramatik aktiviteler sırasında kendi düşüncelerini açıkça ifade edebiliyor mu?
- 3) Çocuk, rol yapma sırasında karşılaştığı zorlukları aşma konusunda ne tür stratejiler kullanıyor?
- 4) Çocuğun kişilik özellikleri açısından farklılıklar var mıdır?
- 5) Çocukta kaliteli özgüven inşası yaratıcı dramanın yöntemine göre değişiyor mu?
- 6) Kazanılan kaliteli özgüven çocukta kalıcı mıdır?
- 7) Kişilik özellikleri açısından farklılık var mıdır?
- 8) Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında özgüven gelişimi cinsiyete göre değişiyor mu?
- 9) Kazanılan güven sürekliliğini sağlıyor mu?
- 10) Olumlu bir özgüven kazanılmış mı?

1.4. Çalışmanın Önemi

Araştırmada yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocuklarda kaliteli özgüven inşası üzerindeki etkisinin olup olmadığını inceleyip mevcut durum katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Bu amaçla çalışmanın eğitimcilere yol göstereceğine inanılmaktadır.

1.5. Tanımlar

Bu çalışma için kullanılan kavramlar aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim kavramı, “doğumdan ilkokula kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun özellikleri ve kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren eğitim sürecidir” (Oğuzkan ve Oral, 1983; Başal, 2005, s.10). Okulöncesi eğitim, çocukların duygu ve düşüncelerini doğru ve açıkça ifade edebilmelerini, uyarıcı bakımından zengin çevre olanakları ile merak uyandırarak yaratıcılıklarını geliştirmeyi ve arkadaş ortamı sayesinde toplumla uyum içinde olmasını sağlayan sosyal becerileri kazanmasına yardımcı olur (Singh, 2007).

Drama: Drama kelimesi sözlük anlamıyla, yaşamdaki olayları içten geldiği gibi doğaçlama olarak, anında canlandırmaktır. Bir karakterin, bir olayın, bir konunun, bir eylemin ya da duygunun canlandırılmasıdır (Arıkan, 2007). Türkçede tam karşılığı bulunmayan drama, Yunanca, yapmak, etmek, eylemek anlamlarını taşıyan “dram” kelimesinden türetilmiştir. Tiyatro da ise drama; özetlenmiş, soyutlanmış anlamlarını almıştır (San, 1995: 57).

Yaratıcı Drama: Liderin çeşitli kazanım ve temaları oyunlaştırarak öğretmesidir. Oyunda çeşitli kurallar vardır ve bunlar oyun öncesinde kararlaştırılır ve uyulması için sık sık hatırlatılıp uyulması zorunlu tutulur. Dramanın kuralları ise değişkenlik gösterebilir ve yorumlamaya açıktır.

Etkinlik: Çocukların, kendi amaç ve gereksinimlerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumudur (Türk Dil Kurumu).

Beceri: Bir kimsenin bedensel ya da d    nsel bir çaba göstererek bir işi kolaylık ve ustalıkl  la yapabilmesidir (TDK).

Özgüven: Özgüven kişinin kendisini zihninde pozitif ve yeterlilik algısı veya kendisi için olumlu i   dönüşlere sahip olması olarak kabul edilir. Yani bir bakımda i   motivasyonu olan   zg  ven, kişinin yapabilme kapasitesini, sınırlarını bilmesi ve bu mevcut bilgiyi harekete dönüştürebilme yetisi olarak da d          r.

Eğitim: 1. Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği.

2. Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranımlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi (TDKb).

Bölüm 2

Alan Yazın Taraması

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın içeriğini oluşturan dramanın ne anlama geldiği, çocukta özgüven duygusunun ne zaman ve ne şekilde oluştuğu, özgüven duygusunun gelişiminde anne babanın, okulun, öğretmenin, çevrenin etkisini ve bu konularla ilgili kuramsal bilgiler irdelenecektir. Bu bağlamda konu ile ilgili Türkiye’de ve yurt dışında yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve literatürde yer alan çalışmalara değinilmiştir.

2.1 Drama

Yaşadığımız dünyanın sürekli gelişmesi, değişmesi ve kendini yenilemesi karşısında yetişen çocukların bu değişime ayak uydurmasının zorunluluğu bilinen bir gerçektir. Çocukların yaşanan değişimlere tepki göstermesi, değişimlerle başa çıkması onları bir birey olarak toplumun bir parçasına dönüştürmektedir. Tüm bunları sağlanabilmesi için verilen eğitimin de yenilikçi olması zorunludur. Çocuklara sağlanan yenilikçi eğitimler sayesinde çocuklar sadece bilgiyi öğrenmemektedir. Öğrendiği bilgiyle birlikte yaratıcılık, kendine güven, sorun çözme, öz denetim, sorumluluk alma gibi beceriler de kazanan çocuklar yenilikçiliğe ayak uydurabilecek seviyeye gelmektedir. Bunu sağlayabilmek için; öğrenmede anlatmak, dinlemek gibi gelenekselleşen yöntemlerin yerine çocukların sahip olduğu zekâ seviyesi ve ilgi alanlarına göre öğretilmesi gereken şeyleri yaparak ve yaşayarak uygulanan eğitim tekniklerinin kullanılması daha işe yarar sonuçlar vermektedir.

Türk eğitim sisteminin sahip olduğu süreç incelendiğinde son dönemlerde yaparak ve yaşayarak öğrenme adına birtakım yeniliklerin olduğu, bu alanda drama etkinliklerinin kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Günümüzde yer alan eğitim sisteminin ana hedefi; yapıcı, yeniliklere açık, yaratıcı, kendini doğru ve net bir şekilde ifade eden, bilgiyi analiz edip sentezleme yeteneğine sahip bireyler yetiştirmektir. Drama, bu öğrenme sistemi içerisinde önemli bir role sahip

kavramlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Kandır, 2003).

Drama, katılımcıların ve başlarında yer alan liderlerin atölye ortamında doğaçlama ya da rol oynama gibi tiyatro teknikleri yardımıyla bir anıyı, olayı ya da kavramı canlandırmak amacıyla kullanılan bir terimdir. Dramadaki asıl amaç, katılımcıların kendilerini diğer insanların yerine koyarak empati yapmasıdır. Bu yöntemle insanlar çevresindekileri daha iyi bir şekilde tanımakta, onları anlayıp kendilerini nasıl ifade ettiklerini anlamaktadır (Akyol, 2003).

Drama terimi eski Yunanlılarda “yaşamak” anlamına gelmektedir (Heatcote, 1984). Oxford Sözlüğünde, drama kelimesinin anlamı “bir sahne oyunu, dramatik sanat” olarak geçerken, Redhouse Sözlüğünde, Oxford sözlüğüne ek olarak “bir sahne oyununda olduğu gibi aktarılan hayat olayları” tanımı yer almaktadır (Gönen ve Dalkılıç, 2009). Türk Dil Kurumunda ise konuşmalı olarak yazılan, sahnede oynanmak üzere tasarlanan, karşıt görüşlerin çatışmasıyla gelişen oyun olarak tanımlanmaktadır.

Drama sözcüğü antik Yunan döneminde ortaya çıkan fakat günümüzde daha evrensel bir anlama dönüşerek daha geniş bir alanda kullanılan bir sözcük haline dönüşmüştür. Drama terimi, yaşanabilecek ya da yaşanmış olayların tiyatro tekniklerini kullanarak canlandırılması anlamına gelmektedir. İnsanlar yaşam süresi boyunca sevinir, ağlar, güler, hüznlenir ve bu duyguların tamamını gerçekten hissederek yaşarlar. Tiyatro ise bu duyguların hepsi oyuncular tarafından yaşanıyor muş gibi canlandırılmasına dayanan bir oyun olarak bilinmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde bir birey olma yolunda ilerleyen çocuklar çoğu şeyi yaşayarak, yaparak öğrenirler. Dramanın yaparak, yaşatarak öğretme yöntemi sayesinde çocuklar olayları, duyguları yaşıyor gibi yaparak öğrenmektedir.

Drama, genel olarak bir öğrenme yöntemi olarak bilinmektedir. Drama ile olaylar, duygular, durumlar ve bunların arasında oluşan bağlantıları kolaylıkla öğrenilebilir. Drama, bireylerin düş gücünü geliştiren ve genişleten bir alan olarak bilinmektedir (O’Neill ve Lambert, 1990). Deneysel öğrenmeye meyilli olan ve doğaçlamayı kullanarak katılımcıların eğitimde etkinliğini artıran drama, çocukların oyun sırasında kendisini tanımasına ve içlerinde var olan potansiyeli keşfetmeye imkân vermektedir.

Drama kelimesi, içerisinde eylem barındıran bir ya da daha fazla kişinin doğayla, nesnelerle ve birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan, etkileşimler ile içsel ve dışsal devinimleri ortaya çıkmasına odaklanan etkinlikleri tanımlamaktadır (Adıgüzel, 2012).

2.2 Yaratıcılık

Yaratıcılık, insanı var eden en önemli aşamalardan birisi olarak ön plana çıkan bir aktivitedir. İnsanlar kendini ve toplumu geliştirmek adına bir şeyler yaratmak, yaratılmış şeyleri geliştirmek, yeteneklerini bu yönde kullanmak istemektedir.

Yaratıcılık teriminin tam olarak bir tanımı yapılamamaktadır. Fakat literatürdeki karşılığı incelendiğinde; yeni ve farklı bir şey üretmek için ortaya çıkan ve gözlemlenebilen değişikliklere neden olan şeyler yaratıcılığın kapsama alanına girmektedir. Bazı çalışmalarda ise yaratıcılık sonucunda ortaya çıkan ürün gözle görülmeyebilir. Literatürdeki bir diğer tanımda ise şans eseri ortaya çıkan ve önceki duruma ve ürüne benzemeyen şeylerin ortaya çıkmasına neden olan olaylar yaratıcılığın tanımı olarak verilmiştir (Hurlock, 1972).

Aşağıda literatürde yer alan bazı yaratıcılık tanımları verilmiştir.

Thurstone (1952) ve Stewart'a (1950) göre yaratıcılık kavramı bireylerin yeni bir şey oluşturmak, bir şey ortaya çıkarmak adına bir eylemde bulunması anlamına gelmektedir. Bireyin yaratıcılık kapsamında yaptığı eylem mekanik, teorik ya da uygulama şeklinde görülebilir (Torrance, 1965).

Barlett'a (1958) göre yaratıcılık, bilinenden farklı alana yönelme, uzaklaşma, tecrübelerle açık olup cesaretle yeni süreçlere atılma anlamı taşımaktadır (San, 1979).

Torrance'a (1962) göre yaratıcılık, yetersiz kalınan durumlara, ortaya çıkan sorunlara, bilgi eksikliğine, uyumsuzluklara, güçlüklerle karşı çözüm üretme, eksiklikleri giderme adına tahminlerde bulunma ve bunları test ederek çözüme ulaşma olarak ele alınmıştır (Fitzgerald ve Hattie, 1983).

Yaratıcılık temel olarak incelendiğinde birtakım aşamalara sahip olduğu görülmektedir. Wallas tarafından ortaya atılan ve literatürde bu konu alanında yapılan çalışmaların başında yer alan yaratıcılık süreci tanımını 4 ana başlıktan oluşturmaktadır. Bu başlıklar;

- Hazırlık Aşaması
- Kuluçka Dönemi
- Aydınlanma Aşaması
- Gerçekleşme Aşaması (Gallagher, 1985)

Hazırlık aşamasında isminde de anlaşılacağı üzere yaratıcılık anlamında üzerine odaklanılacak konunun, konuyla ilgili bilgileri toplamanın, bilgi örüntülerinin kurulduğu aşamadır (Gallagher, 1985). Hazırlık döneminde insanların zihinsel eğitim süreçleri yer almaktadır. Nesillerin yetişmesi için düşüncelerin gelişmesi gerekmektedir. Eğitim ise bu düşüncelerin gelişimi için gerekli yegâne şeydir. Eğitimli bireyler odaklanması gereken konuya tam anlamıyla nasıl odaklanacağını, kendilerini konuya nasıl vereceğini bilen bireylerdir. Bilgili kişiler yeni düşünme sistemlerine açık, kendi düşünme sistemi üzerine düşünen insanlardır. Bilgili kişilerin ortaya çıkması, kendilerini keşfetmesi ise sadece eğitimle mümkündür. Bireylerin yaşamı boyunca elde ettiği bilgileri kullanması, özümsemesi ve bunlardan yeni bilgiler çıkarması kişinin yaratıcılık kavramının gelişmesine bağlıdır (Diggory-Farnham, 1972).

Kuluçka döneminde ise bireylerin bilinçli bir şekilde problem üzerine düşünmediği ama geçmişte edindiği bilgilerin bilinç altında yer alan diğer bilgilerle etkileşimde bulunarak pekişmesi ve zihinsel süreçlerle ortaya çıkacağı anı bekleme anlamı taşımaktadır (Gallagher, 1985).

Kuluçka döneminde bireyler bilgilerin nasıl düzenlendiğinden, ne şekilde bir gelişim gösterdiğinden bihaberdir. Farkında olmadıkları bu süreçte problemler ya bilinç altında ele alınır ya da bilinçli bir karar verilme anında ortaya çıkarak o konu hakkında düşünmeme aşaması sonlandırılır (Gallagher, 1985; Diggory-Farnham, 1972; Willings, 1980).

Aydınlanma aşamasında ise kuluçka döneminde ortada görülmeyen, daha önce üzerinde hiç karar verilmemiş olan ya da verilen kararın geliştirilmesi durumunda üzerinde durulması gereken aşama yer almaktadır. Bireyler aydınlanma aşamasında ortaya çıkan problemin çözümüne odaklanmaktadır (Gallagher, 1985).

Gerçekleşme aşamasına gelindiği zaman ilk üç aşamada ele alınan fikir ya da nesne geçerli bir sonuca erdirilmeli, ortaya çıkan problem çözüme kavuşturulmalıdır (Gallagher, 1985).

2.3 Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama kavramı, hareketler ile diyalogların bir arada kullanılması, bütünleşmesi anlamına gelmektedir. Drama kavramı tiyatroya benzer kavramlar içerse de sahne, seyirci, dinleyici, metin gibi kavramlar yer almadığı için tiyatro ile aynı anlama gelmemektedir (Arıkan, 2007).

Tiyatro formlarını kullanan yaratıcı drama kavramının üzerine kurulduğu temel kavram oyun kavramıdır. Bu noktada yaratıcı dramanın tiyatrodan en büyük farklı tiyatro oyunu ya da oyunculuk gibi kavramların dramada yer almamasıdır (Tuluk, 2004). Yaratıcı drama kavramının üzerine kurulduğu oyun kavramı, çocuklar için yaşamın olmazsa olmazıdır. Yaratıcı dramada öğrenen kişinin aktif katılımı önem arz etmektedir. Bireyin uygulama ile yaratıcı yönünü keşfettiği ve becerilerini geliştirdiği yaratıcı drama aşaması kişilere fırsatlar sunan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Üstündağ, 2001).

Yaratıcı drama, öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitim sistemi içerisinde aktif bir şekilde yer almasını sağlayan yöntemlerin başında gelmektedir. Derslerin amacını gerçekleştirmesi, eğitimin etkili bir şekilde sürdürülmesi, ders ile disiplin ilişkisinin kurulması ve bireylere öğrendiği bilgilerden haz almayı öğretmesi açısından yaratıcı drama hem öğretmenler hem öğrenciler açısından önemlidir (San, 2006; Adıgüzel, 2016).

Okul öncesi dönemde çocukların öğrenmede başvurduğu yöntem taklit etme yöntemidir. Çocukların eğitim aşamasında içinde bulundukları hayatlar ile hayal

dünyaları arasında bağ kurduğu sürece kendilerini geliştirebilmekte, taklit yeteneklerini geliştirmektedir (Ömeroğlu vd. 2004).

Yaratıcı drama, katılımcıların daha önce başına gelen deneyimlerden yararlanarak bir kavram üzerine ya da bir olay üzerine odaklanmak anlamı taşımaktadır. Bu aşamada doğaçlama yöntemini de kullanan yaratıcı drama karakter ve nesneleri kullanmak, konuşturmak anlamı da taşımaktadır (Gallagher, 1997).

Yaratıcı dramayı eğitimin içine entegre eden isimler incelendiğinde öne çıkan isimler ve bu aşamada dramaya kattıkları yenilikler şu şekilde sıralanabilir;

- Finlay – Johnson: ilk olarak İngiltere’de başöğretmen olarak görev yapan Harriet Finlay-Johnson öğrencilere bağımsız bir alan tanıyan sistemler üzerinde çalışmaktadır. Bu bakımdan dramayı derse entegre ederek yeni bir öğretim yöntemi kullanmak istemiştir. Yaratıcı dramayı eğitim sistemine entegre ederken tiyatronun kavramlarından da yararlanmışır. Öğrenciler ile öğretmenin birlikte metin uyarlaması, bu yeni metni bir oyun havasında ele alması öğrencinin eğitim sürecine daha aktif katılımını sağlamıştır (Sapmaz, 2010).

- Caldwell Cook’un yaklaşımı ise öğrencilerin eğitimi ve kendi davranışını kontrol etmesi ve bunu oyun yolu ile öğrenmesinin gerekliliği üzerine kuruludur. Bu bağlamda Shakespeare’in oyunları üzerine odaklanan Caldwell Cook öğrenmenin amaçlarını çocuklara aktarabilmeyi oyun yoluyla sağlamaya odaklanmıştır (Sağlam, 2004).

- Spolin’in çalışmasında ise doğaçlama ile tiyatro iç içe geçmiştir. Tiyatronun sadece teknik olarak değil sınıfta derste de kullanılabileceğini öne süren Spolin, bu bağlamda kendi tiyatro okulunu kurup bu okulda oyunculara davranış ve duyarlı olma yoluyla yaratıcılık eğitimleri vermiştir. Oyun yoluyla öğrencilerin kendini keşfetmesini, becerilerini geliştirmelerini sağlamayı amaçlayan Spolin, bireylerin hayal gücünü ve sezgilerini kullanarak analiz yeteneğini geliştirebileceğine inanmaktadır. Oyunların tiyatrodan çok daha önemli olduğu, oyunlar sayesinde bireylerin tutumlarının ve becerilerinin gelişeceğini savunan bu yaklaşım bireylerin enerjilerini doğru kullanmaları halinde yaratıcılıklarının artacağını savunmaktadır (Spolin, 1986).

- Slade'in çalışmasında yaratıcı dramayı eğitim aşamasına terapi ve iyileştirme aşamalarında entegre etmeye çalışmıştır. Slade tarafından geliştirilen bu yöntemde drama ile çocukların kişiliklerine odaklanılmış ve onların kişiliklerinin gelişmesine odaklanılmıştır. Slade, oyun olarak dramanın kullanılması durumunda öğrencilerin rollere göre farklı beceriler kazanacağını savunmuştur (Sağlam, 2004; Önder, 1999).

- Way'in çalışmasında ise drama yoluyla gelişime odaklanılmış ve kişiliği geliştirmek için kendisine özgü bir felsefe geliştirmiştir. Yaratıcı drama aşamasında bireylerin yaşadığı toplumun, siyasi ortamın, psikolojik etkilerin de temele aldığı ve bireye odaklandığı bu yöntemde önemli olanın etkileşim ve iletişim konuları olduğunu öne sürmüştür (Metinnam ve Adıgüzel, 2006).

- Dorothy Heathcote çalışmasında drama alanında öğretmen – öğrenci ve drama arasındaki ilişkiyi ele alarak daha önceki ilişki kuramını geliştirmeye odaklanmıştır. Heathcote'a göre dramanın öğretim alanında kullanılmasının bireyleri sürekli geliştiren, dinamik bir karaktere sahip olmasını sağlayan eğitimin mümkün olacağı iddia edilmektedir (Özen, 2011; Hasemen, 2014).

- Bolton'un çalışmasında kişilerin dış dünya ile bağlantılarının drama ile sağlanacağı önerilmektedir. Öğrenciler ile öğretmenlerin aynı anda aktif olması dramatik gerilimi hissetmeleri ve paralel düşünebilme ile mümkündür. Bolton'un kuramında drama alanında öğretmenlerin de öğrencilerin benzer bir drama eğitimi alması gerektiğine odaklanılmaktadır (Sağlam, 2006).

- Ward'ın yaklaşımında ise öğretmenlerin çocuklara yönelik drama eğitimi alması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Yaratıcı drama ile çocuk tiyatrosunun birleşimine odaklanan bu drama yaklaşımı ders olarak okutulması halinde başarılı olacağını savunan Winifred Louise Ward, bu bağlamda çocuk tiyatroları kurmuş, konuşma okulu adı altında laboratuvarlar oluşturmuştur (Ward, 1978).

Yaratıcı dramanın eğitimdeki etkisi, eğitimin esasen bireylerin toplumsal yaşamdaki önemine dayanmaktadır. Bu noktada yetişkinliğe erişen bireylerin davranışlarını olumlu yönden geliştirmesi hem birey hem de toplum için önemli bir konudur. Yaratıcı drama birtakım özelliklere sahip olmasından dolayı birden fazla

değişkenden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmektedir. Bu noktada özgüven kavramı devreye girmektedir. Bireylerin kendini var edebilmesi için özgüven kavramı üzerinde durulması gerekmektedir. Kaliteli ve yüksek bir özgüvene sahip bireylerin yetiştirilmesi hem bireyin kendisinin yaşamını kolaylaştıracak hem de çevresindeki insanlara olan davranışlarıyla onları olumlu yönde etkileyecektir (Orhan, 2022).

2.4 Özgüven Kavramı

Özgüven; bireyin kişiliğini şekillendiren, ruhsal yaşamını önemli ölçüde etkileyen, duygusal gerekliliğe ihtiyaç duyan ve bireyin sınırsız kapasitesini kullanma ve yönetme biçimini belirleyen bir kavramdır (Humphreys, 2002; Mckay ve Fanning, 2018). Bireyin kendisini huzurlu hissetmemesi, değersiz görmesi gibi durumlarla karşı karşıya kalması halinde ruhsal olarak sıkıntıya girmesi muhtemeldir.

Özgüven, çocuklarda dış dünyadaki insanlarla girdikleri etkileşimlere göre şekillenmektedir. İlk olarak anne ve babası ile iletişim kuran çocuklar daha sonra akranları ve diğer insanlarla etkileşime geçmektedir. Bu süreç içerisinde bedenini ve hareketlerini kontrol eden, kendi dünyasına hakimiyet sağlayan çocuklar özgüveni yüksek çocuklar olarak tanımlanmaktadır.

Çocukların özgüvenlerini yüksek tutması başta yetişkinler olmak üzere dış çevredeki insanların olumlu yorumu ve bakış açısıyla mümkündür. Bireyin anne ve babasıyla kurduğu bağlar kendi rolünü etkilemektedir. Bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde hareketlere yansıyan algılar bireyin tüm hayatını etkilemektedir. Bu algıların olumlu ya da olumsuz olması bireyin özgüvenini doğrudan etkilemektedir (Humphreys, 2002; Gökner, 2007).

Bireyin özgüvenin seviyesini belirleyen etmenler sadece kendi hareketlerini olumlu görmesi ile sınırlanmamaktadır. Ayrıca başkalarına karşı kendini eleştirmeyen, kendini olduğu gibi kabul eden bir bakış açısına sahip olmak özgüveni doğrudan etkilemektedir (Mckay ve Fanning, 2018).

Özgüven denildiğinde akla gelen bir diğer tanım ise bireyin gündelik hayatta

karşısına çıkan zorlukları aşması, problemlerle baş etmesi anlamına gelmektedir. Bireyde doğuştan var olmayan bu davranışlar yaparak, yaşayarak kazanılmaktadır. Bu noktada yapılan çalışmalar bireyin yeterlilik ve değerlilik kavramlarının öz farkındalık, özgüven, öz sorumluluk, öz sevgi gibi kavramların bir araya gelmesiyle oluştuğunu, bunun için de bireyin kendine karşı öz saygısının gelişmesi gerektiğine odaklanmıştır (Koç ve Gün, 2007).

Özgüven kavramını etkileyen en önemli faktörler bireyin annesinin ve babasının özgüven seviyesidir. Anne ve babanın özgüven seviyesi arttıkça bireyin içinde yaşadığı koşullar iyileşeceği için özgüveni de doğrudan etkilenecektir. Bu aşamada özgüvenin bireyin yaşama koşuluyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki içerisinde bulunduğunu söylemek mümkündür (Doğan, 2020; Humphreys, 2002; Mckay ve Fanning, 2018).

Özgüveni etkileyen bir diğer faktör ise bireyin kendisine olan bakış açısıdır. Bireyin kendine karşı davranış ve tutumlarının sürekli değişkenlik göstermesi, şartlara, tepkilere, gelişmelere göre tepki göstermesi bireyin duygularını ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Disiplin, bu noktada devreye giren unsurların başında gelmektedir. Disiplin anlamında bireyin davranışlarını sınırlayan kuralların anlaşılabilirlik seviyesi ve doğruluk değerine göre bireylerin özgüveni değişkenlik göstermektedir. Sınırlandırılmayan birey özgüveni yüksek bireydir algısı yanlış bir algıdır. Bireyin disiplinsiz büyümesi özgüveninin düşük olmasına neden olmaktadır. Disiplin ile özgüven arasında kurulacak denge bireyin gelişimini doğrudan etkilemektedir (Mckay ve Fanning, 2018; Soner, 1995).

Özgüven kavramı bireyin gelişimini doğrudan etkileyen bir kavram olmasından dolayı yaratıcı drama alanında yapılan çalışmalarla da doğrudan ilgilidir. Bu noktada yaratıcı drama çalışmasında başarı sağlayan birey, bu alanda başarılı olmanın yanısıra öğrenme aşamasında da büyük kolaylıklara sahip olacaktır. Yaratıcı drama ile birey kendisinde barındırdığı duygusal durumda da gelişmeler görülecektir. Bu kapsamda yapılan çalışmalarda bireylerin yaratıcı drama ile birlikte daha iyi bir duygusal ve devinışsel gelişim içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Adıgüzel, 2013; Kayalı, 2019).

Bireylerin kaliteli özgüvene sahip olmasını sağlayan yaratıcı drama

eğitimleri, kişilerin karşılaştığı problemleri kavrama aşamasından başlayıp çözme aşamasına kadar ki tüm aşamalarda başarılı olması amaçlamaktadır. Bu çalışma da bu konu üzerine odaklanmaktadır. Yaratıcı drama eğitimi alan bireylerin kaliteli özgüven inşası aşamasındaki önemine odaklanan bu tez çalışması, yaratıcı drama odaklı etkinliklerle birlikte bireylerin farklı bakış açısına sahip olduğunu ya da farklı bakış açıları geliştirebildiğini araştırmak istemektedir.

Yaratıcı drama odaklı etkinliklerin genel olarak okul öncesi çocukların problem çözme aşamasındaki becerisini olumlu etkilediği bilinmektedir (Erkoca Akköse, 2008). Kaliteli özgüven gelişimi, çocukların kendilerini tanımasını kolaylaştırmaktadır. Bu sayede bireyler kendi potansiyellerini keşfedebilir ve bu keşfettikleri potansiyelleri nasıl kullanacağını kavrayabilir (Bayrak, 2020). Bu noktada özgüven bireyin kişisel ve toplumsal hayatını doğrudan etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Yaratıcı drama eğitimi, özgüven gelişimini destekleyen ve bireyin kendine özgün bir yaşam yaratmasını sağlayan en önemli araçtır. Yaratıcı dramanın içerisinde yer alan unsurlar sayesinde bireyler kendi potansiyelini kavrayabilir. Potansiyelini keşfeden, kendilerini farklı bir perspektifle ele alan kişiler daha sağlıklı bir özgüven geliştirirler.

Sonuç olarak yaratıcı drama içerisinde bulunan bir takım farklı çalışmalar ve yöntemler sayesinde bireyin kendini keşfetmesi, sosyal etkileşimini geliştirmesi, kendisine ve topluma olan bağını güçlendirmesi adına önem arz etmektedir. Yaratıcı drama, bireylerin potansiyellerini keşfetmelerini sağladığından dolayı özgüven kazanma açısından da olumlu etkilemektedir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde çalışmada kullanılan model açıklandıktan sonra katılımcılar ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Ardından veri toplama ile ilgili bilgi verilmiş ve analiz aşamasına geçilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma için seçilen yöntem nitel araştırma yöntemidir. Bu yöntemde kullanılan veriler, daha önce belirlenen şartları sağlayan katılımcılara yöneltilecek sözel sorular ile ya da doküman incelenmesi ile elde edilmektedir. Bu çalışma için toplanan veriler katılımcılarla görüşme yoluyla elde edilmiştir.

3.2 Katılımcılar

Araştırmanın temel amacı, İstanbul ili Çekmeköy ilçesindeki özel okullarda eğitim gören okul öncesi öğrencilerinin, yaratıcı drama eğitimin çocuklar üzerinde kaliteli özgüven oluşumunu daha detaylı ve açıklayıcı bir şekilde anlamak için öğretmenlerin görüşleri irdelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılar, Çekmeköy ilçesindeki özel okul ve sanat okullarında eğitim veren 16 yaratıcı drama eğitimcisiinden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

Araştırmanın ölçütleri ve dahil edilme kriterleri aşağıdaki gibidir:

- 1- Araştırmaya katılıma istekli olmak.
- 2- Yaratıcı drama eğitimci olmak.
- 3- Okul öncesi eğitimine ilişkin tecrübesi bulunmak.
- 4- Okul öncesi öğrencilerine eğitim veriyor olmak.

3.3 Verilerin Toplanması

3.3.1 Veri toplama araçları. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış anketler kullanılmıştır. Anket soruları, uzman görüşleri alınarak, araştırma sorularını kapsayıcı ve nitelikli bir şekilde hazırlanmıştır. Bu anket, yaratıcı drama eğitimi alan öğrencilerin kaliteli özgüven oluşumunun sürekliliğini ifade etmeleri için tasarlanmıştır.

Çalışmada katılımcılara yöneltilen sorular şu şekildedir;

1. Mezun olduğunuz bölüm nedir?
2. Öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreniz nedir?
3. Sizce yaratıcı drama eğitimi, okul öncesi öğrencilerin gelişimine nasıl katkı sağlar?
4. Okul öncesi çocuklarla çalışırken özgüvenin önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Yaratıcı drama yöntemini kullanarak çocuklarda özgüven inşası üzerindeki etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Özgüvenin yanı sıra yaratıcı drama eğitimi çocukların hangi diğer becerilerini geliştirebilir?
7. Yaratıcı drama eğitiminin çocukların duygusal ve sosyal gelişimine nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz?
8. Yaratıcı drama eğitimine yönelik hangi materyaller ve kaynaklar kullanıyorsunuz?
9. Yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların genel öğrenme sürecine etkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?
10. Yaratıcı drama eğitimi ile özgüven gelişimi arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?
11. Yaratıcı drama eğitiminin çocukların iletişim becerilerine olan etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12. Yaratıcı drama eğitimi ile özgüvenin yanı sıra çocuklarda gözlemlenen diğer olumlu davranışları nelerdir?

13. Yaratıcı drama eğitiminin sınıf içi dinamiklere ve öğrenci-öğretmen ilişkisine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

14. Yaratıcı drama eğitimi ile ilgili olarak önerileriniz veya eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?

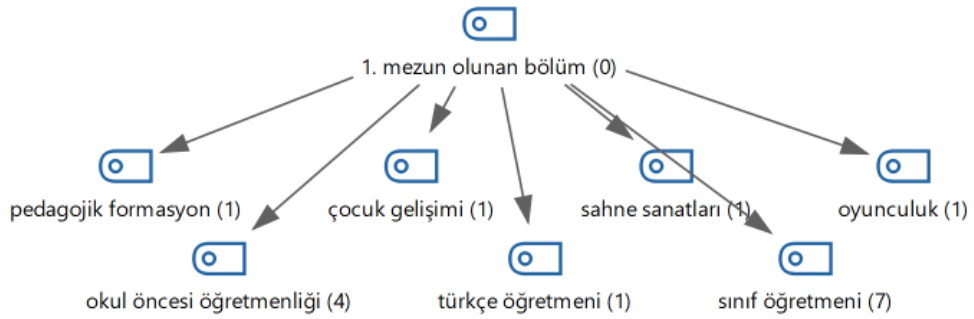
Bölüm 4

Bulgular

Bu bölümde çalışma kapsamında toplanan cevaplar ve cevaplardan oluşan veri seti üzerinden nitel analizler yardımıyla oluşturulmuş temalara yer verilmiştir.

4.1 Mezun Olunan Bölüm

Çalışmaya katılan öğretmenlere yöneltilen ilk soru hangi bölümden mezun oldukları ile ilgilidir. Bu soruya verilen cevaplar;

Şekil 1. Mezun olunan bölüm.

Şekil 1.de görüldüğü üzere katılımcıların 7 farklı bölümden mezun olduğu belirlenmiştir. Bu bölümler;

- Pedagojik Formasyon – 1 kişi
- Okul Öncesi Öğretmenliği – 4 kişi
- Çocuk Gelişimi – 1 kişi
- Türkçe Öğretmeni – 1 kişi
- Sahne Sanatları – 1 kişi
- Sınıf Öğretmeni – 7 kişi
- Oyunculuk – 1 kişi

şeklindedir.

4.2 Hizmet Süresi

Çalışmaya katılanlara yöneltilen ikinci soru hizmet süresi ile ilgilidir.

Kişiler	Hizmet Süresi (Yıl)
1.Kişi	0
2.Kişi	5
3.Kişi	6
4.Kişi	10
5.Kişi	13
6.Kişi	15
7.Kişi	15
8.Kişi	1
9.Kişi	2
10.Kişi	20
11.Kişi	7
12.Kişi	9
13.Kişi	0
14.Kişi	1
15.Kişi	2
16.Kişi	3

Şekil 2. Hizmet süresi.

Şekil 2.deki veriler incelendiğinde katılımcıların 0 ile 20 yıl arasında değişen hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların ortalama hizmet süresi ise 6,81 yıl olarak hesaplanmıştır.

4.3 Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Öğrencilerinin Gelişimine Katkısına İlişkin Bulgular

Katılımcılara yöneltilen üçüncü soru; “Sizce yaratıcı drama eğitimi, okul öncesi öğrencilerin gelişimine nasıl katkı sağlar?” sorusuna verilen cevaplar üzerinden çıkarılan temalar Şekil 3’te aktarılmıştır.

Öğrenci Gelişimine Katkı Ana Temalar (n)			
Sosyallik – Sosyal Beceri (7)	Özgüven (6)	Güçlü bir birey olma (4)	Empati (3)
Duyguları anlamlandırma (2)	Problem Çözme (1)	Yaratıcılık (1)	Kendini Tanıma (1)

Şekil 3. Yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi öğrencilerinin gelişimine katkı temaları.

Şekil 3.te görüldüğü üzere bu soruya verilen cevaplar 8 ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar;

- Problem Çözme,
- Yaratıcılık,
- Duyguları Anlamlandırma,
- Empati,
- Kendini Tanıma,
- Güçlü Bir Birey Olma,
- Özgüven ve
- Sosyallik – Sosyal Beceriler başlıklarıdır.

- Problem çözme teması altında 1 kişi yer almaktadır. Bu kişinin verdiği cevap; Ö8: “*Yaratıcı Drama, çocukların problem çözme becerilerini gelişmesinde katkı sağlar*” şeklindedir.

- Yaratıcılık teması altında 1 kişi yer almaktadır. Bu kişinin verdiği cevap; Ö4: “*Çözüm odaklı düşünmeye sevk eder. Hayal dünyalarını geliştirir*” şeklindedir.

- Duyguları anlamlandırma altında 2 kişi yer almaktadır. Bu kişilerin verdiği cevaplar: Ö10: “*Duygularını anlamlandırması, fark etmesi, duygularını regüle edebilmesi de yine kazanımlar dahilindedir*” ve Ö14: “*Hayal gücünü, yaratıcılığını, yaşadığı duyguları ifade etmesini sağlar*” şeklindedir.

- Empati başlığı altında 3 kişi yer almaktadır. Bu kişilerin verdiği cevaplar; Ö10: “*Empati kurma, Problem çözme, yaratıcılık, hayal gücü gelişimi, odaklanma, gözlemlene kabiliyetlerinin gelişimi de bu yolla kalıcı olarak sağlanır*”, Ö7: “*Kendilerini daha rahat bir şekilde ifade etmelerini ve sosyalleşmelerini destekler*”

ve Ö8: *“Çocuklara duygularını ifade etme, başkalarını anlama ve empati kurma becerileri kazandırır”* şeklindedir.

- Kendini tanıma başlığı altında 1 kişi yer almaktadır. Bu kişinin verdiği cevap ise Ö10: *“Çocuğun kendini tanıması, keşfetmesi için çok etkili bir yöntemdir yaratıcı drama”* şeklindedir.

- Güçlü bir birey olma başlığı altında 4 kişi yer almaktadır. Bu kişilerin verdiği cevaplar; Ö1: *“Öğrencilerini daha özgüvenli, sosyal, iletişimi güçlü bir birey olma yolunda ilerlemesine katkı sağlar”*, Ö10: *“Çocuk role girerek, kendi potansiyeli, geçmişi, duygu ve düşüncelerini ortaya koyar ve bu öz kabulün biricik anahtarıdır. Doğaçlama, canlandırma ve birçok yaratıcı drama tekniği ile çocuk yaşamın adeta provasını yapar”*, Ö4: *“Kendilerini ifade edebilme yeteneklerini geliştirir”* ve Ö9: *“Çok önemli hatta daha güçlü, daha girişken olmalarını sağlar”* şeklindedir.

- Özgüven başlığı altında 6 kişi yer almaktadır. Bu kişilerin verdiği cevaplar incelendiğinde; Ö1: *“Öğrencilerini daha özgüvenli, sosyal, iletişimi güçlü bir birey olma yolunda ilerlemesine katkı sağlar,”* Ö12: *“Tiyatronun en önemli dallarından biri olan yaratıcı drama; çocuklarda kişisel gelişim, doğru ve etkili iletişim ve kaliteli bir özgüven için en önemli eğitimidir”*, Ö2, Ö4 ve Ö9: *“Özgüven geliştirir”* ve Ö8: *“Çocuklara duygularını ifade etme, başkalarını anlama ve empati kurma becerileri kazandırır”* şeklindedir.

- Sosyallik – Sosyal beceri başlığı altında 7 kişi yer almaktadır. Bu kişilerin verdiği cevaplar incelendiğinde; Ö1: *“Öğrencilerini daha özgüvenli, sosyal, iletişimi güçlü bir birey olma yolunda ilerlemesine katkı sağlar,”* Ö8 ve Ö11: *“Sosyal becerilerini – iletişim becerilerini güçlendirir”*, Ö12: *“Tiyatronun en önemli dallarından biri olan yaratıcı drama; çocuklarda kişisel gelişim, doğru ve etkili iletişim ve kaliteli bir özgüven için en önemli eğitimidir,”* Ö13: *“oyun kurma, iletişim kurmada fayda sağladığını düşünüyorum”*, Ö15: *“Oyun ve arkadaşlık kurma yeteneğini arttırır”* ve Ö7: *“Kendilerini daha rahat bir şekilde ifade etmelerini ve sosyalleşmelerini destekler”* şeklindedir.

Bu bulgulardan yola çıkarak yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların gelişimine katkısının olduğunu farklı deneyimler ve farklı anlatım biçimleriyle yorumlamışlardır.

4.4 Okul Öncesi Çocuklarla Çalışırken Özgüvenin Önemine İlişkin

Bulgular

Çalışmaya katılanlara yöneltilen dördüncü soru; “Okul öncesi çocuklarla çalışırken özgüvenin önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar üzerinden çıkarılan temalar Şekil 4’te aktarılmıştır.

Özgüvenin Önemi Ana Temalar (n)			
Önemli (6)	Geleceği – hayatı inşa etmek için önemli (5)	Kendini ifade etmek için önemli (4)	Daha yaratıcı ve uyumlu (1)

Şekil 4. Okul öncesi çocuklarla çalışırken özgüvenin önemine ilişkin temalar.

Şekil 4.te görüldüğü üzere dördüncü soru özelinde 4 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Daha yaratıcı ve uyumlu,
- Kendini ifade etmek için önemli,
- Önemli ve
- geleceği ve hayatı inşa etmek için gerekli şekilde sıralanmaktadır.

Bu başlıklar altında verilen cevaplar incelendiğinde;

- Daha yaratıcı ve uyumlu teması altında cevap veren 1 kişi bulunmaktadır.

Bu kişilerin yorumları; Ö3: “Özgüvenli çocuklar daha yaratıcı daha uyumlu ve başarılı öğrencilerdir” şeklinde açıklanmıştır.

- Kendini ifade etmek için önemli teması altında 4 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin yorumları; Ö13: “Kendilerini birey olarak kabul ettirmek ve kendi doğru ve iyi biçimde kendi ifade etmesini katkı sağlar”, Ö14: “Kendini doğru bir biçimde ifade etmesini sağlar”, Ö5: “Özgüveni olan çocuklar kendilerini daha iyi ifade ederek; çekinmeden, geri planda kalmadan düşüncelerini rahatlıkla her ortamda söyleyebilmektedir ve böylece etkileşimleri ile öğrenme düzeyleri daha yüksek olabilmektedir,” ve Ö7: “Daha atılgan olup kendilerini rahat ifade ediyorlar” şeklindedir.

- Önemlidir teması altında cevap veren 6 kişi bulunmaktadır. Cevaplar: Ö6, Ö9 ve Ö11: “çok önemlidir”, Ö2: “hayatın ilk aşamasında atılan önemli bir adım,”

Ö15: “Küçükten ekilen şeyler sonradan biçildiği için önemli buluyorum” ve Ö16: “Özgüvenli çocuklar yaptıkları hatalarla kolay yüzleşirler bu sebepten dolayı dramadaki öncelik özgüveni geliştirmektir,” şeklindedir.

- Geleceği ve hayatı inşa etmek için teması altında 5 kişi bulunmaktadır. Cevaplar: Ö1: “Küçük yaş çocuklarda özgüvenin kazanılması geleceğini inşa etmelerinde çok önemlidir. Bu yaştaki çocuklar ne kadar kaliteli bir özgüvene sahip olurlarsa eğer hayatları boyunca ayakları yere daha sağlam basacaktır”, Ö10: “Özgüven; kişisel gelişimden, sosyal ve duygusal gelişime kadar çocuğun hayatının tüm evrelerinde ihtiyaç duyacağı önemli bir kazanımdır. Özgüvenli birey kendisiyle barışıktır, kendini sever ve güçlü-geliştirmesi gereken-zayıf yönlerinin de farkındadır. Bu yapıya sahip bir birey çevresiyle de iyi ilişkiler içerisinde”, Ö12: “Henüz keşif zamanlarında olan bu çocuklar iletişim kuracakları her canlıyı ve nesneyi doğru tanımlamak zorundadır. Bu nedenle toplumsal roller ve bireysel var oluş aşamasında çocuğa kazandırılması gereken en önemli yetkinlik özgüvendir. Okul öncesi çocuklarda özgüvenin önemi hayatları boyunca sergileyecekleri duruşun temelidir,” Ö4: “Çocukta çoğu duygunun ve düşüncenin temelini atıldığı erken çocukluk döneminde özgüvenin önemi oldukça büyüktür. Bu duygu çocuğun ileriki yaştaki tüm hayatını etkiler” ve “Okul öncesi dönem, çocukların özgüvenlerini oluşturdıkları ve geliştirdikleri kritik bir zamandır., Okul öncesi dönem de çocukların kimliklerini keşfetmekte, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmekte, öğrenmeye olan tutkularını ve yeteneklerini keşfetmektedirler. Özgüvenlerini desteklemek ve güçlendirmek için onlara cesaret vermek, başarılarını takdir etmek ve onları destekleyici bir ortamda tutmak önemlidir,” şeklindedir.

Bu bulgulardan yola çıkılarak yaratıcı drama eğitiminin özgüvenin arttığını nedenleri ile açıklanmıştır.

4.5 Yaratıcı Drama Yönteminin Özgüven İnşasına Etkisine İlişkin

Bulgular

Çalışmaya katılanlara yöneltilen altıncı soru; “Yaratıcı drama yöntemini kullanarak çocuklarda özgüven inşası üzerindeki etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar

Şekil 5'te verilmiştir.

Yaratıcı Drama Yönetiminin Özgüvene Etkisi Ana Temalar (n)			
Gelişim (7)	Kendini ifade etme (5)	Hayal gücü (2)	İletişim becerisi (3)
Başarma Duygusu (1)			

Şekil 5. Yaratıcı drama yönteminin özgüvene etkisine ilişkin temalar.

Şekil 5.te görüldüğü üzere altıncı soru özelinde 5 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Başarma Duygusu,
- Gelişim,
- Hayal gücü,
- Kendini ifade etme ve
- İletişim becerisi şeklinde sıralanmaktadır.

Bu başlıklar altında verilen cevaplar incelendiğinde;

- Başarma duygusu teması altında cevap veren 1 kişi bulunmaktadır. Bu kişinin yorumu; Ö7: "*Çekingen olan çocuk bile drama yaparken kendini daha rahat hissedip duygularını ifade edebilir bu da çocuklarda başarma duygusu uyandıracağı için özgüvenlerini geliştirir*" şeklindedir.

- Gelişim teması altında cevap veren 7 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin yorumları; Ö13: "*Yaratıcı drama öğrenme kolaylığı ve oyun yaş grubu oldukları için drama onları rahatlatıcı ve geliştirici bir etkiye sahip*" şeklindedir. Ö14: "*Özgüven bu yaşlardaki çocukların temel unsuru dur. Birçok faydası olduğunu düşünüyorum*", Ö16: "*Yeni şeyler denemekten çekinmezler ve yeni deneyim için çaba gösterirler*", Ö3: "*Yaratıcı dramada kendini ifade etme becerisi topluluk önünde konuşma becerisi gelişeceğinden özgüvensiz çocukların becerilerine uygun konu seçiminin önemli olduğunu düşünüyorum*" ve Ö5: "*Hem kendileri hem de başka birçok karakteri de canlandırabildikleri için birebir yaşayarak öğrenme ile duyularına ve duygularına da hitap ettiği için olumlu olarak fazlasıyla katkısının olduğunu düşünüyorum*", Ö8: "*Yaratıcı drama yöntemi, çocukların özgüvenlerini artırmada etkili bir araç olabilir çünkü çocuklara kendilerini ifade etme fırsatı verir, başarılarını takdir eder, iletişim becerilerini geliştirir ve yaratıcılıklarını*

teşvik eder. Bu nedenle, yaratıcı drama yöntemi, çocukların bütünsel gelişimine katkı sağlayarak özgüven inşası üzerinde olumlu etkilere sahiptir” ve Ö9: “Görev alarak yapamam dedikleri şeyleri yapabildiklerini görüyorlar” şeklindedir.

- Hayal gücü teması altında cevap veren 2 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin yorumları incelendiğinde Ö10: *"Yaratıcı dramanın her aşaması çocuğun hayal gücünü tetikler; bu çok yönlü uyarılmışlık hali öz dönüşüme ışık tutar,"* ve Ö4: *"Çok büyük etkisi olduğuna inanıyorum. Yaratıcı drama ile çocuk kendini ifade edebilmenin, hayal kurabilmenin, düşünebilmenin yolunu bulur. Bunlar da özgüvenin inşası için oldukça önemlidir"* şeklindedir.

- Kendini ifade etme teması altında 5 cevap yer almaktadır. Bu cevaplar incelendiğinde Ö11: *"Kendini ifade becerileri özgüven için çok öncelikli",* Ö12: *"Yaratıcı drama çocuklarda kendini ifade edebilmenin yollarını açar. Bu da çocukta doğru özgüven oluşturma temelidir",* Ö2: *"Duygularını ifade ederken zorlanmayacaktır ya da daha az zorlanacaktır",* Ö3: *"Yaratıcı dramada kendini ifade etme becerisi topluluk önünde konuşma becerisi gelişeceğinden özgüvensiz çocukların becerilerine uygun konu seçiminin önemli olduğunu düşünüyorum"* ve Ö4: *"Çok büyük etkisi olduğuna inanıyorum. Yaratıcı drama ile çocuk kendini ifade edebilmenin, hayal kurabilmenin, düşünebilmenin yolunu bulur. Bunlar da özgüvenin inşası için oldukça önemlidir,"* şeklindedir.

- İletişim becerisi teması altında 3 cevap yer almaktadır. Bu cevaplar incelendiğinde Ö1: *"Çocuklar iletişim becerilerini kuvvetlendirmiş oluyorlar. Bu beceri direkt olarak özgüvenlerini gelişimini desteklemektedir.",* Ö10: *"Roller, doğaçlama ve canlandırmalar aracılığıyla çocuk dil, düşünme, iletişim becerilerini geliştirir; bunlar da özgüveni kamçılar"* ve Ö15: *"Etkileşim gerektirdiği ve insanlarla konuşup iletişim halinde oldukları için epey katkı sağlamaktadır"* şeklindedir.

Bu bulgulardan yola çıkılarak yaratıcı drama eğitimi alan okul öncesi çocukların iletişim becerisi, kendini ifade etme becerisi, hayal gücünün gelişimi ve başarıma duygusuna olumlu etkilediği görülmektedir.

4.6 Yaratıcı Drama Eğitiminin Diğer Becerilere Etkisine İlişkin

Bulgular

Çalışmaya katılanlara yöneltilen yedinci soru; “Özgüvenin yanı sıra yaratıcı drama eğitimi çocukların hangi diğer becerilerini geliştirebilir?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 6’da verilmiştir.

Geliştirilebilir Beceriler Ana Temalar (n)			
Yaratıcılık (3)	Soyut Kavramlar (2)	Kendini Tanıma (3)	Sosyal Beceriler (6)
Oyun Kurma (1)	Düşünme Becerileri (6)	İletişim Becerileri (6)	

Şekil 6.Yaratıcı drama eğitiminin diğer becerilere etkisi.

Şekil 6.da görüldüğü üzere yedinci soru özelinde 7 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Yaratıcılık
- Soyut Kavramlar
- Kendini Tanıma
- Sosyal Beceriler
- Oyun Kurma
- Düşünme Becerileri
- İletişim Becerileri

Bu başlıklar altında verilen cevaplar incelendiğinde;

- Yaratıcılık teması altında cevap veren 3 kişi bulunmaktadır. Yorumlar incelendiğinde Ö6: "*Yaratıcılık, bakış açısı*", Ö7: "*Dil ve düşünme becerisi de geliştirecektir yaratıcılıklarını nasıl ortaya koyacakları ve bunu nasıl ifade edecekleri gözlemlenebilecektir*" ve Ö8: "*İletişim Becerileri, Empati ve Sosyal Beceriler, Yaratıcılık ve Hayal Gücü, Problem Çözme Yetenekleri, Duygusal Zekâ.*" şeklindedir.

- Soyut kavramlar teması altında cevap veren 2 kişi bulunmaktadır. Yorumlar incelendiğinde Ö12: "*Yaratıcı drama kaliteli bir özgüvenin yanında, hayal kurmanın, hayalleri soyut ve somut imge ve gerektiğinde objelerle sahneye koymanın en etkili yoludur. Bu çocuklarda soyut kavramları somutlaştırma becerisi*

kazandırır. Güçlü cümleler kurmasını sağlar. Analitik düşünce yapısını geliştirir" ve Ö4: "Yaratıcı düşünme. Çözüm odaklı düşünme. Kendini doğru şekilde ifade edebilme. Hayal kurabilme," şeklindedir.

- Kendini tanıma teması altında 3 kişi yer almaktadır. Bu yorumlar incelendiğinde Ö1: "Sosyal becerileri, iletişim becerileri, kendini tanıma becerilerini ve çok daha fazlasını geliştirebilir", Ö3: "Okula uyum ve aitlik, fiziksel gelişim, çevresini ve dünyayı anlama, olaylara farklı bir gözle bakma, iş birliği dil ve iletişim becerilerini geliştirir" ve Ö4: "Yaratıcı düşünme. Çözüm odaklı düşünme. Kendini doğru şekilde ifade edebilme. Hayal kurabilme," şeklindedir.

- Sosyal beceriler teması altında 6 kişi yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde Ö1: "Sosyal becerileri, iletişim becerileri, kendini tanıma becerilerini ve çok daha fazlasını geliştirebilir", Ö10: "Dil-konuşma, iletişim, problem çözme, duygusal gelişim, işitsel ve görsel dikkat becerileri, düşünme becerileri", Ö2 ve Ö11: "Sosyal becerileri geliştiririm. Sözel ve duygusal gelişimi destekler", Ö14: "Sosyallik, empati, kendini ifade edebilme, yardımlaşma becerilerini geliştirebilir," ve Ö5: "Yaratıcılığı geliştirir. Sosyal becerilerini geliştirir, Problem çözme becerisi geliştirir. Mantıksal ve matematiksel becerileri geliştirir."

- Oyun kurma teması altında 1 kişi yer almaktadır. Bu kişi Ö15: "Oyun kurma eleştirel düşünmeyi destekler" şeklinde cevap vermiştir.

- Düşünme becerileri teması altında 6 kişi yer almaktadır. Yorumlar incelendiğinde Ö10: "Dil-konuşma, iletişim, problem çözme, duygusal gelişim, işitsel ve görsel dikkat becerileri, düşünme becerileri", Ö16: "Düşünme konuşma anlama ve dinleme", Ö4: "Yaratıcı düşünme. Çözüm odaklı düşünme. Kendini doğru şekilde ifade edebilme. Hayal kurabilme", Ö6: "Yaratıcılık, bakış açısı", Ö7: "Dil ve düşünme becerisi de geliştirecektir yaratıcılıklarını nasıl ortaya koyacakları ve bunu nasıl ifade edecekleri gözlemlenebilecektir" ve Ö8: "İletişim Becerileri, Empati ve Sosyal Beceriler, Yaratıcılık ve Hayal Gücü, Problem Çözme Yetenekleri, Duygusal Zekâ" şeklindedir.

- İletişim becerileri teması altında 6 kişi yer almaktadır. Bu cevaplar incelendiğinde Ö1: "Sosyal becerileri, iletişim becerileri, kendini tanıma becerilerini ve çok daha fazlasını geliştirebilir.", Ö10: "Dil-konuşma, iletişim, problem çözme, duygusal gelişim, işitsel ve görsel dikkat becerileri, düşünme becerileri", Ö13: "Empati, Motor becerileri, karşılıklı iletişim kurma becerilerinde

etkili olur”, Ö14: “Sosyallik, empati, kendini ifade edebilme, yardımlaşma becerilerini geliştirebilir”, Ö3: “Okula uyum ve aitlik, fiziksel gelişim, çevresini ve dünyayı anlama, olaylara farklı bir gözle bakma, iş birliği dil ve iletişim becerilerini geliştirir” ve Ö8: “İletişim Becerileri, Empati ve Sosyal Beceriler ,Yaratıcılık ve Hayal Gücü, Problem Çözme Yetenekleri, Duygusal Zeka” şeklindedir.

4.7 Yaratıcı Drama Eğitiminin Duygusal ve Sosyal Gelişime Katkılarına İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılanlara yöneltilen sekizinci soru; “Yaratıcı drama eğitiminin çocukların duygusal ve sosyal gelişimine nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 7’de verilmiştir.

Yaratıcı Dramanın Duygusal – Sosyal Katkıları Ana Temalar (n)			
Öz farkındalık – öz uyum (5)	Empati – sosyallik (9)	Yardımlaşma (2)	Olumlu (6)

Şekil 7.Yaratıcı drama eğitiminin duygusal ve sosyal gelişime katkısı.

Şekil 7.de görüldüğü üzere sekizinci soru özelinde 4 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Öz farkındalık- öz uyum
- Empati- sosyallik
- Yardımlaşma ve
- Olumlu

Bu başlıklar altında verilen cevaplar incelendiğinde;

- Öz farkındalık – öz uyum teması altında cevap veren 5 kişi bulunmaktadır.

Yorumlar incelendiğinde Ö10: “Duygusal gelişim de öz farkındalık ve öz uyum ile sağlanır. Her türlü duyguya yer vardır yaratıcı dramada, zorlayıcı duygulara da yer açılır iyi hissettiren duygulara da”, Ö11: “Duygularını tanıma, ifade etme konusunda, akran iletişimi konularında katkı sağlar”, Ö12: “Her şeyden önce özgüven kazanan bir çocuk, kendi sınırlarının farkında ve çevreye, diğer insanlara saygılıdır. Bu saygı özsaygıdan doğar ve toplumsal saygıyla taçlanır. Bu etkiler

çocukta duygusal olaylara doğru tepki vermeyi, öfke kontrolünü sağlamayı ve etkili iletişimi oluşturur. Karşılaşacağı olumsuz bir durumda karşısındaki çocuk ya da yetişkin birine nasıl tepki vereceğini ölçmeyi öğrenir. Sosyal gelişimin anahtarı kişisel gelişimden geçer”, Ö16: “Duygularını serbestçe ortaya koyabildiklerini ve kendilerini tanımalarına katkı sağlar” ve Ö3: “Kendini ifade etme becerisi, empati becerisi, farklı bakış açısı kazanma gibi yönlerinin gelişmesine katkıda bulunur” şeklindedir.

- Empati ve sosyallik teması altında cevap veren 9 kişi bulunmaktadır. Yorumlar incelendiğinde Ö10: “Grup içinde deneyimlenen yaratıcı drama farklı kişilik yapılarıyla bir arada olmayı gerektirir ki bu da doğal olarak tolerans, hoşgörü, yardımlaşma gibi değerleri, empatiyi, sosyal normlara uyumu besler”, Ö11: “Duygularını tanıma, ifade etme konusunda, akran iletişimi konularında katkı sağlar”, Ö12: “Her şeyden önce özgüven kazanan bir çocuk, kendi sınırlarının farkında ve çevreye, diğer insanlara saygılıdır. Bu saygı öz saygıdan doğar ve toplumsal saygıyla taçlanır. Bu etkiler çocukta duygusal olaylara doğru tepki vermeyi, öfke kontrolünü sağlamayı ve etkili iletişimi oluşturur. Karşılaşacağı olumsuz bir durumda karşısındaki çocuk ya da yetişkin birine nasıl tepki vereceğini ölçmeyi öğrenir. Sosyal gelişimin anahtarı kişisel gelişimden geçer”, Ö14: “Dünyalarını bu yolla açığa vururlar, gruba dahil olma, dil gelişimi becerisini de destekler”, Ö15: “Empati yapabilme sosyal ilişkilerde kolaylık”, Ö3: “Kendini ifade etme becerisi, empati becerisi, farklı bakış açısı kazanma gibi yönlerinin gelişmesine katkıda bulunur”, Ö5: “Hem kendi düşünce ve duygularını sergileyerek anlamakta hem de başka rollerde de başkalarının da duygu ve düşüncelerini anlamakta oldukları için, empati yönünden katkılarıyla olumlu yönde katkı sağladığını düşünüyorum”, Ö7: “İçe kapanık olan çocukların daha yaratıcı drama ile sosyalleşmek için çabaladığı gözlemlenebilir, oluşturulan o ortamda kendilerini rahat hissetmesi çok önemlidir rahat hisseden çocuk kendiliğinden açılacak ve sosyalleşmeye başlayacaktır” ve Ö8: “Drama aktiviteleri, çocukların sosyal becerilerini güçlendirir. Grup içinde iş birliği yapma, takım çalışması ve birlikte problem çözme gibi faaliyetler, çocukların sosyal etkileşim becerilerini geliştirir ve arkadaşlık ilişkilerini kuvvetlendirir. Drama aktiviteleri, çocukların kendi duygularını tanımalarına ve ifade etmelerine yardımcı olur. Farklı rolleri oynayarak çeşitli duyguları deneyimleme fırsatı bulurlar ve duygusal farkındalık kazanırlar” şeklindedir.

- Yardımlaşma teması altında 2 cevap yer almaktadır. Bu cevaplar incelendiğinde Ö10: “Grup içinde deneyimlenen yaratıcı drama farklı kişilik yapılarıyla bir arada olmayı gerektirir ki bu da doğal olarak tolerans, hoşgörü, yardımlaşma gibi değerleri, empatiyi, sosyal normlara uyumu besler” ve Ö8: “Drama aktiviteleri, çocukların sosyal becerilerini güçlendirir. Grup içinde iş birliği yapma, takım çalışması ve birlikte problem çözme gibi faaliyetler, çocukların sosyal etkileşim becerilerini geliştirir ve arkadaşlık ilişkilerini kuvvetlendirir. Drama aktiviteleri, çocukların kendi duygularını tanımalarına ve ifade etmelerine yardımcı olur. Farklı rolleri oynayarak çeşitli duyguları deneyimleme fırsatı bulurlar ve duygusal farkındalık kazanırlar” şeklindedir.

- Olumlu teması altında 6 cevap yer almaktadır. Bu soruya sadece olumlu etki yapar şeklinde yorum yapanlar Ö1, Ö13, Ö2, Ö4, Ö6 ve Ö9 kodlu kişilerdir.

Bu bulgulardan yola çıkılarak yaratıcı drama eğitiminin sosyal ve duygusal gelişimine katkıları göz önünde bulundurulduğunda öz farkındalık- öz uyum, empati- sosyallik, yardımlaşma gibi kavramlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

4.8 Yaratıcı Drama Eğitiminde Kullanılan Materyaller ve Kaynaklar

Çalışmaya katılanlara yöneltilen dokuzuncu soru; “Yaratıcı drama eğitimine yönelik hangi materyaller ve kaynaklar kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 8’de verilmiştir.

Ana Temalar (n)			
Maske (1)	Kitap (4)	Kostüm (3)	Kukla (6)
Oyunlar – oyun kartları (4)			

Şekil 8.Yaratıcı drama eğitiminde kullanılan materyaller ve kaynaklar.

Şekil 8.de görüldüğü üzere dokuzuncu soru özelinde 4 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Maske (Ö4)
- Oyunlar – Oyun Kartları (Ö12, Ö4, Ö6 ve Ö7)
- Kitap (Ö11, Ö12, Ö16, Ö8)

- Kostüm (Ö1, Ö14, Ö2) ve
- Kukla (Ö1, Ö10, Ö14, Ö4, Ö5, Ö7) şeklindedir.

Bulgular incelendiğinde farklı amaçlar doğrultusunda farklı materyaller kullanıldığı sonucunda ulaşılmıştır.

4.9 Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Çocukların Öğrenme Sürecine Etkisine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılanlara yöneltilen onuncu soru; “Yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların genel öğrenme sürecine etkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 9’da verilmiştir.

Yaratıcı Dramanın Öğrenime Etkisi Ana Temalar (n)			
Kalıcılık (1)	Olumlu Etki (12)	Öğrenmeyi destekler (3)	Aitlik duygusu (1)

Şekil 9. Yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların öğrenme sürecine etkisi.

Şekil 9.da görüldüğü üzere onuncu soru özelinde 4 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Kalıcılık
- Olumlu etki
- Öğrenmeyi destekleme
- Aitlik duygusu

Bu başlıklar altında verilen cevaplar incelendiğinde;

- Kalıcılık teması altında cevap veren 1 kişi bulunmaktadır. Yorumlar incelendiğinde Ö13: “İlkokula geçiş süresinden önce onların öğrenme süresini oyunla daha hızlı ve kalıcı olduğunu düşünüyorum” şeklindedir.

- Olumlu etki teması altında 12 cevap yer almaktadır. Ö11, Ö15 ve Ö9: “çok faydalı, önemli katkıları var”, Ö12: “Daha önce de bahsettiğim gibi yaratıcı drama

algıyı geliştirir, yeni kanallar oluşturarak bireye yeni iletişim yolları açar. Bu da analitik düşünce yapısını geliştirdiği için çocuk daha hızlı ve efektif bir düşünce yapısına sahip olur. Yaratıcı drama eğitimi alan tüm öğrencilerimde matematik, Türkçe gibi birçok derste de ekstra ilerleme gözlemledim", Ö14: "Çocuklar bir şey öğrenirken eğlendikleri zaman okula uyum ve arkadaşlık ilişkileri güçlenir. Ve birlikte bir şeyler öğreniyor olmaktan keyif alırlar", Ö16: "Drama hayatımızın bir parçası en önemli de -mış gibi yapabilmeyi öğrenmektir", Ö5: "Çok yönlü ve neredeyse her alandaki becerilere katkı sağladığını düşünüyorum", Ö6: "Ders eğlenceli ve verimli geçiyor", Ö7: "Etkinliklere seyerek isteyerek katılmalarını sağlıyor", Ö8: "Yaratıcı drama eğitimi, çocukların bütünsel gelişimine katkı sağlar ve onların öğrenme sürecine daha etkili bir şekilde katılmalarını sağlar. Drama etkinlikleri, çocuklara aktif bir şekilde öğrenmeyi deneyimleme fırsatı verir ve onların kendilerini ifade etmelerine, iş birliği yapmalarına ve yaratıcı düşünmelerine olanak tanır. Bu nedenle, yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların genel öğrenme sürecine olumlu bir etkisi vardır," şeklindedir.

- Öğrenmeyi destekleme teması altında 3 cevap yer almaktadır. Bu cevaplar; Ö10: "Bilişsel süreçleri geliştirdiği için öğrenmeyi de olumlu yönde etkiler", Ö12: "Daha önce de bahsettiğim gibi yaratıcı drama algıyı geliştirir, yeni kanallar oluşturarak bireye yeni iletişim yolları açar. Bu da analitik düşünce yapısını geliştirdiği için çocuk daha hızlı ve efektif bir düşünce yapısına sahip olur. Yaratıcı drama eğitimi alan tüm öğrencilerimde matematik, Türkçe gibi birçok derste de ekstra ilerleme gözlemledim" ve Ö3: "Okul öncesi çocuklarının somut düşünme becerileri gelişmemiş olduğu için drama ile yaparak yaşayarak öğrendiklerinden kalıcı öğrenmeler sağlanır" şeklindedir.

- Aitlik duygusu teması altında 1 cevap yer almaktadır. Bu cevap ise Ö1: "Kesinlikle aitlik duyguları geliştiği için daha çok motive oluyorlar. Bu durumda olumlu yönde etkilemektedir" şeklindedir.

Yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların öğrenme sürecine olumlu etkilediği, öğrenmeyi desteklediği, kalıcılığı arttırdığı bilgilerine ulaşılmıştır.

4.10. Yaratıcı Drama Eğitimi ile Özgüven Gelişimi Arasındaki İlişki

Çalışmaya katılanlara yöneltilen on birinci soru; “Yaratıcı drama eğitimi ile özgüven gelişimi arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 10’da verilmiştir.

Ana Temalar (n)
Evet (13)

Şekil 10. Yaratıcı drama eğitimi ile özgüven gelişimi arasındaki ilişki.

Şekil 10.da görüldüğü üzere on birinci soru özelinde 1 alt tema belirlenmiştir. Bu tema yaratıcı drama ile özgüven arasında bir ilişki olduğu üzerine odaklanmıştır. Bu anlamda detaylı açıklama yapan kişilerin odaklandığı noktalar; Ö11: *"Kesinlikle vardır. Kendisi ve arkadaşlarına karşı kabul ettirme ve süreklilik getirdiğini düşünüyorum. İlerleyen eğitim hayatında güzel ve beceri kazandıran bir zemin oluşturduğunu düşünüyorum"*, Ö8: *"Yaratıcı drama, çocukların kendilerine olan güvenlerini artırmalarına, duygularını ifade etmelerine, problem çözme becerilerini geliştirmelerine ve sosyal ilişkilerini güçlendirmelerine yardımcı olur,"* ve Ö9: *"Yaratıcı Drama özgüvenlerini artırır ve çocukların bütünsel gelişimine katkı sağlar. Kendini tanıyan birey özgüven geliştirir"* şeklindedir.

Tüm veriler incelendiğinde yaratıcı drama eğitimi ile özgüven gelişimi arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.11. Yaratıcı Drama Eğitiminin İletişim Becerisine Etkisine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılanlara yöneltilen on ikinci soru; “Yaratıcı drama eğitiminin çocukların iletişim becerilerine olan etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 11’de verilmiştir.

Ana Temalar (n)
Artırır (15)

Şekil 11. Yaratıcı drama eğitiminin iletişim becerisine etkisi.

Şekil 11.de görüldüğü üzere on ikinci soru özelinde 1 alt tema belirlenmiştir. Bu tema yaratıcı drama eğitiminin iletişim becerisine etkisi olduğu üzerine odaklanmıştır. Bu anlamda detaylı açıklama yapan kişilerin odaklandığı noktalar; Ö1: *"İletişim becerilerini arttırmaktadır. Daha güvenli iletişim kurabilme yetisine sahip çocukların oluştuğunu gözlemlemekteyiz,"*, Ö10: *"İçe kapanık kişilik profilleri üzerinde çok olumlu etkileri olduğunu gözlemledim. Daha girişken davranabilme potansiyeli üzerinde tesiri büyük,"*, Ö12: *"Yaratıcı drama eğitimleri en başta çocuklara kiminle nasıl iletişim kurulacağını birçok farklı yolunu gösterir. Bu yollar eğitim süresi uzadıkça çeşitlenir. Doğru iletişim becerileri kazanmak için en kritik yaşlar okul öncesi yaşlardır,"*, Ö13: *"Kendisini ve bireyler arasında doğru ve güzel bir şekilde kendi ve olayları kolaylıkla anlatabileceğini düşünüyorum,"*, Ö14: *"Etkinliğe dahil olan öğrenciler bu süreçte arkadaşlarıyla iletişim ve etkileşimde bulunduklarından dolayı sosyalleşir ve gruba dahil olur,"*, Ö4: *"Kendilerini yaratıcı drama yoluyla daha iyi ifade edebilecekleri için iletişim becerilerinin de olumlu yönde etkileneceğini düşünüyorum,"*, Ö7: *"İstedikleri gibi ve rahatlıkla kendilerini ifade edebildikleri için dil gelişimi desteklenir" ve Ö8: "Yaratıcı drama eğitimi, çocukların iletişim becerilerini geliştirerek hem sözlü hem de sözsüz iletişimde daha etkili olmalarını sağlar. Bu etkinlikler, çocukların kendilerini ifade etmelerine, başkalarını anlamalarına ve iş birliği yapmalarına yardımcı olur. Bu nedenle, yaratıcı drama eğitiminin çocukların iletişim becerilerine olan olumlu etkisini oldukça değerli buluyorum" şeklinde.*

Bu bulgulardan yola çıkarak yaratıcı drama eğitiminin iletişim becerisini arttırdığı yönünde kanıtlara ulaşılmıştır.

4.12. Yaratıcı Drama Eğitimi ile Gözlemlenen Diğer Olumlu Davranışlar

Çalışmaya katılanlara yöneltilen on üçüncü soru; “Yaratıcı drama eğitimi ile özgüvenin yanı sıra çocuklarda gözlemlenen diğer olumlu davranışları nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 12’de verilmiştir.

Diğer Olumlu Davranışlar Ana Temalar (n)			
Girişkenlik – Sosyallik (2)	Empati (4)	Öz saygı (2)	Sosyal becerilerin artması (5)
İletişim becerilerinin artması (7)			

Şekil 12. Yaratıcı drama ile gözlemlenen diğer olumlu davranışlar.

Şekil 12.de görüldüğü üzere on üçüncü soru özelinde 5 alt tema belirlenmiştir.

Bu temalar;

- Girişkenlik – sosyallik (Ö6 ve Ö9)
- Empati (Ö10, Ö16, Ö3 ve Ö8)
- Özsaygı (Ö10 ve Ö8)
- Sosyal becerilerin artması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö8)
- İletişim becerilerinin artması (Ö1, Ö11, Ö16, Ö3, Ö4, Ö7 ve Ö8)

şeklindedir.

Bu bulgulardan yola çıkarak yaratıcı drama eğitiminin özgüvenin yanı sıra çocuklarda gözlemlenen diğer olumlu davranışlar empati, girişkenlik- sosyallik, öz saygı gibi temalara ulaşmıştır.

4.13. Yaratıcı Drama Eğitimin Sınıf İçi Dinamiklere ve Öğrenci – Öğretmen İlişkisine Etkisi

Çalışmaya katılanlara yöneltilen on dördüncü soru; “Yaratıcı drama eğitiminin sınıf içi dinamiklere ve öğrenci-öğretmen ilişkisine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 13’te verilmiştir.

Sınıf İçi İlişkiler Ana Temalar (n)			
Öğretmen – öğrenci ilişkisini düzenler (6)	Olumlu (7)	Aidiyet (1)	Daha güçlü bağ kurma (8)

Şekil 13. Yaratıcı drama eğitimin sınıf içi dinamiklere ve öğrenci – öğretmen ilişkisine etkisi.

Şekil 13.te görüldüğü üzere on dördüncü soru özelinde 4 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Öğretmen – Öğrenci ilişkisini düzenler
- Olumlu
- Aidiyet ve
- Daha güçlü bağ kurma şeklindedir.

Cevaplar incelendiğinde;

- Öğretmen – öğrenci ilişkisini düzenleme teması altında 6 kişi yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde Ö12: *"Tüm cevapların toplamında iletişim kurmayı öğrenen bir çocuk birey olma yolunda en önemli adımı atmıştır. Bu uzun yolda en fazla zaman geçirdiği kişiler olan okul arkadaşları ve öğretmeniyle bağlarının ve iletişiminin yüksek olması gerekmektedir. Aksi halde eğitim öğretim hayatı içindeki anlaşmazlıklar, iletişim problemleri çocuğun hayatı boyunca problem yaşamasına neden olabilir. İletişimi kolay olan bir öğrencinin derse algısı da yüksek olur. Yaratıcı drama çocuklarda konsantrasyon problemini piyanodan sonra en etkili biçimde ortadan kaldıran ana eğitimidir. Konsantrasyon, doğru iletişim, odaklanma ve hayal gücü bir öğretmenin öğrencide isteyeceği en önemli özelliklerdir. Böyle bir öğrenci ile eğitmen de çok daha etkili iletişim kuracak ve verimli bir süre geçirecektir"*, Ö14: *"Kendilerini eğlendirip mutlu eden öğretmeni severler. Aralarındaki bağ güçlenir,"* Ö15: *"Kendini öğretmene daha net ifade edebiliyor"*, Ö16: *"-mış gibi yapıldığı için öğretmen öğrenci olabilir öğrenci öğretmen bu iki taraf içinde doğru iletişimidir"*, Ö2: *"Öğretmen tavrı her zamanki gibi burada da çok etkilidir"* ve Ö3: *"Dramanın bir olumlu özelliği de istenmedik davranışları söndürme olduğu için öğretmen ve öğrenci ilişkisini düzenler"* şeklindedir.

- Olumlu teması altında 7 cevap (Ö13, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö9) yer almaktadır.

- Aidiyet teması altında 1 cevap (Ö1) yer almaktadır.

- Daha güçlü bağ teması altında 7 cevap yer almaktadır. Ö1, Ö11 ve Ö3; *"daha güçlü bağ kurmayı destekler"*, Ö10: *"Öğretimde yaratıcı drama etkili ve kalıcı öğrenme için çok önemli. Eğlenerek, keyifle öğrenme şansı yakalıyor çocuk bu yolla. Öğretmenle de ilişkisini bağını kuvvetlendiriyor"*, Ö12: *"Tüm cevapların toplamında iletişim kurmayı öğrenen bir çocuk birey olma yolunda en önemli adımı*

atmıştır. Bu uzun yolda en fazla zaman geçirdiği kişiler olan okul arkadaşları ve öğretmenleriyle bağlarının ve iletişiminin yüksek olması gerekmektedir. Aksi halde eğitim öğretim hayatı içindeki anlaşmazlıklar, iletişim problemleri çocuğun hayatı boyunca problem yaşamasına neden olabilir. İletişimi kolay olan bir öğrencinin derse algısı da yüksek olur. Yaratıcı drama çocuklarda konsantrasyon problemini piyanodan sonra en etkili biçimde ortadan kaldıran ana eğitimidir. Konsantrasyon, doğru iletişim, odaklanma ve hayal gücü bir öğretmenin öğrencide isteyeceği en önemli özelliklerdir. Böyle bir öğrenci ile eğitimci de çok daha etkili iletişim kuracak ve verimli bir süre geçirecektir,"; Ö14: "Kendilerini eğlendirip mutlu eden öğretmeni severler. Aralarındaki bağ güçlenir", Ö7: "Hep birlikte yaratıcı drama yapıldığında olumlu bağlılık ve iletişim akışı sağlanır" ve Ö8: "Yaratıcı drama eğitiminin sınıf içi dinamiklere ve öğrenci-öğretmen ilişkisine olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder, iletişim becerilerini geliştirir, empatiyi artırır ve güvenli bir öğrenme ortamı oluşturur. Bu da öğrencilerin daha başarılı ve mutlu bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Öğrencilerin duygusal zekalarını artırır ve öğretmenlerin öğrencilerle daha güçlü bir bağ kurmasına yardımcı olur" şeklindedir.

4.14. Ek Bilgiler

Çalışmaya katılanlara yöneltilen on beşinci soru; “Yaratıcı drama eğitimi ile ilgili olarak önerileriniz veya eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?” sorusuna verilen cevaplardan üzerinden çıkarılan temalar Şekil 14’te verilmiştir.

Eklemeler (n)			
Daha etkin kullanım (1)	İstek değil ihtiyaç (3)	Öğretmenin kendini güncel tutmasının gerekliliği (2)	Yok (7)

Şekil 14. Ek bilgiler.

Şekil 14.te görüldüğü üzere on beşinci soru özelinde 4 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar;

- Daha etkin kullanım
- İstek değil ihtiyaç

- Öğretmenlerin kendini güncellemesinin gerekliliği
- Yok şeklindedir.

Cevaplar incelendiğinde;

- Daha etkin kullanım teması altında 1 kişi yer almaktadır. Cevap Ö11: *"Yaratıcı dramanın yöntem olarak her kademede öğretimde daha etkin kullanımının sağlanması temennim. Ayrıca kişisel gelişim metodu olarak da yaygınlaşması mühim. Bu alanda yazılan kaynakların artması da önemli"* şeklindedir.

- İstek değil ihtiyaç teması altında 3 kişi yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde Ö12: *"Derslere daha çok entegre edilmesinin öneminin büyük olduğunu düşünüyorum"*, Ö15: *"Drama sadece branş dersi olarak değil temel ders haline gelmelidir"* ve Ö2: *"Özellikle okul öncesi yaş grubu tüm çocukların yaratıcı drama eğitimi almaları gerektiğinin bir istek değil ihtiyaç olduğunu düşünmekteyim"* şeklindedir.

- Öğretmenlerin kendini güncellemesi teması altında 2 kişi yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde Ö13: *"Yaratıcı drama eğitimi verecek olan öğretmenlerin yetkin olması, bu alanlarda eğitim veren kurumların en az lisans seviyesinde mezun olması gerekmektedir. Ülkemizdeki en önemli problem alanında uzman ve yetkin olmayan kişilerin drama gibi önemli bir alanda öğretmenlik yapmalarıdır. Ayrıca velinin de çocuğunu iyi tanıyıp eğitmene doğru noktaları aktarması gerekmektedir"* ve Ö4: *"Maalesef ki üniversitede aldığımız eğitimler hem seneler içinde güncelliğini kaybediyor hem de yetersiz kalıyor. Özellikle sınıf ve okul öncesi öğretmenleri bu anlamda kendini güncelleyip geliştirmelidir"* şeklindedir.

- Diğer kişiler herhangi bir ekleme yapmak istememiştir (Ö1, Ö10, Ö14, Ö16, Ö5, Ö8 ve Ö9).

Bölüm 5

Sonuçlar ve Öneriler

Bu çalışmanın odak noktası okul öncesi çocukların eğitimini önemli ölçüde etkileyen konuların başında yer alan özgüven konusu olarak seçilmiştir. Bu bağlamda yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocuklarda kaliteli özgüven inşası üzerine odaklanılmıştır.

Çalışma için oluşturulan 14 soru üzerinden 7 farklı bölümden mezun olan, işe yeni başlayan ya da 20 yıla kadar bu alanda eğitim veren bireylerin verdiği yanıtlar incelendiğinde;

- yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi öğrencilerini özgüven kazanmanın yanı sıra sosyal beceri, güçlü birey olma, empati, kendini tanıma gibi konularda yardımcı olduğu,

- okul öncesi çocuklarla çalışırken özgüvenin önemli olduğu, çocuklarda geleceği inşa etme bakımından önem arz ettiği ve genel olarak her şeyin temelinde özgüvenin yer aldığı,

- kaliteli özgüvenin bireyin gelişimini, hayal gücünü, kendini ifade etme yetisini, iletişim becerisini olumlu etkilediği,

- yaratıcı dramanın öğrenme sürecine ve özgüvene olumlu etkide bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışma sonrası elde edilen bulgular incelendiğinde okul öncesi dönemde çocukların özgüven gelişimlerinin önemi ve yaratıcı drama eğitimlerinin özgüven gelişimine etkisi ön plana çıkarılmıştır. Kaliteli özgüven, bireylerin sosyal ve kişisel gelişimlerini etkileyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Yaratıcı dramanın bu açıdan bireye olan katkısı incelendiğinde kendilerini tanımaları, becerilerini geliştirmeleri ve empati yeteneği kazanmaları açısından önemli olduğu söylenebilir. Sonuçlardan elde edilen bilgiler ışığında kaliteli özgüven oluşumu sayesinde çocukların kendine olan inancının artmasının yanı sıra iletişim becerilerinin ve hayal gücünün gelişmesi beklenmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların geleceğini inşa etme bakımından kritik öneme sahip olan özgüven

gelişiminin çocukları duygusal ve zihinsel açıdan olumlu etkilediği düşünülmektedir. Yaratıcı drama eğitiminin verilmesi okul öncesi eğitimi açısından çocuklar için öneme sahip olduğu kadar uzun vadede topluma da faydalı bireyler yetiştirilmesi mümkündür. Özellikle yaratıcı drama uygulamalarının, çocukların içsel güçlerini keşfetmelerine yardımcı olduğu ve bu sayede özgüvenlerinin artmasını sağladığı görülmüştür. Yaratıcı drama etkinlikleri, çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını kullanarak kendilerini ifade etmelerine olanak tanır; bu da onların duygusal farkındalıklarını artırır ve kendilerine olan güvenlerini pekiştirir. Etkileşimli ve deneyimsel öğrenme süreçleri, çocukların topluluk içinde kendilerini değerli hissetmelerini sağlayarak özgüvenin temel yapı taşlarını güçlendirir. Bunun yanı sıra, yaratıcı drama, çocukların iletişim becerilerini geliştirmelerine, topluluk içinde daha rahat hareket etmelerine ve kendi düşüncelerini daha açık bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olur. Çocukların grup içinde birbirlerine saygı duyarak ve empati kurarak, ortak yaratıcı süreçlerde yer alması, özgüven gelişimlerini önemli ölçüde pekiştiren bir diğer faktördür. Bu deneyimler, çocukların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kendilerini daha güçlü ve güvenli hissetmelerine olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, çalışmadan elde edilen bilgiler ışığında yaratıcı drama eğitimin okul öncesi çocuklarda kaliteli özgüven inşası üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama eğitiminin okul öncesi çocukların özgüven gelişimi üzerindeki olumlu etkisi, sadece bireysel gelişim açısından değil, aynı zamanda çocukların toplumsal etkileşimlerinde ve gelecekteki öğrenme süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Yaratıcı drama, çocukların özgüven kazanmalarını sağlayan pedagojik bir yaklaşım olarak, okul öncesi eğitimde kaliteli özgüven gelişimini desteklemek için güçlü bir araçtır. Bu bağlamda, yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi eğitim programlarına dahil edilmesi, çocukların hem duygusal hem de sosyal gelişimlerini güçlendirecek önemli bir strateji olarak önerilmektedir. Bireylerin kaliteli özgüven sahibi olabilmesinin birey ve toplum için önemi göz önüne alındığında yaratıcı drama eğitiminin önemli olduğu söylenebilir.

5.1 Öneriler

Bu konu kapsamında öneriler;

1. Okul öncesi çocukların eğitiminde yaratıcı drama etkinliklerine verilen önemin artırılması,
2. Okul öncesi çocukların yaratıcı drama etkinliklerinde kullandığı yöntemleri geliştirmek,
3. Okul öncesi çocuklara yaratıcı drama eğitimini geliştirmek adına öğretmenlere eğitim verilmesi,
4. Okul öncesi çocukların ailelerin katılımının artırılması, ailelere bilgilendirme seminerleri ve rehberlik hizmetleri sunulması,
5. Okul öncesi çocuklarda yaratıcı drama eğitiminde kullanılması zorunlu olan yöntemlerin öğretilmesi ve materyallerin sağlanması,
6. Yaratıcı drama eğitiminin okul dışı ortamlarda da desteklenmesi, çocukların kaliteli özgüven gelişimini pekiştirecektir. Drama atölyeleri, tiyatro oyunları ve açık hava etkinlikleri gibi faaliyetlerle çocukların sosyal etkileşim alanları genişletilmesi,
7. Okul öncesi çocuklarda yaratıcı drama etkinliklerinin çocukların kaliteli özgüven gelişimine etkilerini değerlendirebilmek için sistematik bir izleme ve değerlendirme süreci oluşturulması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (2016). Bir ders ve yöntem olarak yaratıcı drama alanında yapılan çalışma ve gelişmeler: 24. Eğitimde Drama Kongresi, 24-27 Nisan 2014 (s. 9- 14). Muğla: Ankara Pegem.
- Adıgüzel, H. Ö. (2013). Türk Eğitim Sisteminde Yaratıcı Dramanın Mevcut Durumu ve Gelişimi. *Journal of Education and Future*, 1(3), 97-104.
- Bayrak, A. (2020). Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama Eğitiminin Duygu Düzenleme ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Diggory-Farnham, S. (1972). *Cognitive Process in Education: A Preparation for Teaching and Curriculum Development*, Harper and Row Publishers, London.
- Doğan, A. (2020) Müzikli Yaratıcı Drama Eğitiminin Okul Öncesi Çocukların Özgüven Düzeylerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkoca Akköse, E. (2008). Okulöncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkinliği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 7-22.
- Fitzgerald, D., Hattie, A. J. (1983) An Evaluation of 'Your Style of Learning Thinking Investory, *British Journal of Educational Psychology*, 53, 336-346.
- Gallagher, M. (1997). *Drama in Education: Adult Teaching and Learning for Change in Understanding and Practice*. (Unpublished PhD Dissertation). University of Wisconsin-Madison, USA.
- Gallagher, J.J., (1985). *The Teaching the Gifted Children*, Third Ed., Allyn and Bacon Inc., London.
- Gökner, Ö. (2007). *Özgüven kazanmak*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Haseman, Bradley C. (2014). *Heathcote's practice-led teaching: Pioneering research*

- as well as pioneering pedagogy. Drama Research, 5(1), 1-9.
- Humphreys, T. (2002). Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven, Çev. Tanju Anapa, İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Hurlock, E.B., (1972). Child Development, Fifth Ed., McGraw-Hill Book Company, New York.
- Kayalı, M. (2019). Yaratıcı Drama'nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Koç, S. ve Gün, N. (2007). Özsaygı: Öncelikler Listende Kaçınıcı Sıradasın? İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- Mckay M. ve Fanning, P. (2018). Özgüven. Çev. Fatoş Gaye ATAY. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Metinnam, İ. ve Adıgüzel, Ö. (2016). Bireyin bireyselliği odağında Brian Way'in drama anlayışının incelenmesi, Yaratıcı Drama Dergisi, 11(2), 1-28.
- Orhan, N. (2022) Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Oyun ve Yaratıcı Drama Çalışmalarının Dil Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Projesi.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Şahin, F., Kandır, A. ve Turla, A. (2003). Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Önder, A. (1999). Yaşayarak öğrenme için eğitici drama, İstanbul: Epsilon.
- Özen, Z. (2011). Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı? Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 17, 4-21.
- Sağlam, T. (2006). Gavin Bolton Drama- Sanat- Öğrenme. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(2), 57-66.
- San, İ. (2006). Tiyatroya rağmen ayartıcı drama. Yaratıcı Drama Dergisi, Sayı 1, 11 15.
- San, İ., (1979). Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, 2. bs., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

- Sapmaz, C. (2010). Harriet Fınlay-Johnson'ın genel eğitim anlayışı içinde dramaya yaklaşımının değerlendirilmesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Soner, O. (1995). Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Spolin, V. (1986). Theater games for the classroom. (ed. A. Morey, M. Ann Brandt). Evanston, Illinois: Northwestern University.
- Torrance, E.P. (1962). Guiding Creative Talent, Prentice. Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Torrance, E.P., (1965). Rewarding Creative Behaviour, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Üstündağ, T. (2001). İletişim sürecinde yaratıcı drama. Oluşum tiyatrosu ve drama atölyesi Türkiye 2. Drama liderleri buluşması ve ulusal drama semineri, 23-25 Haziran 2000, N. Aslan (Der.), Dramaya Çok Yönlü Bakış (s. 29-36) Ankara: Fersa.
- Ward W. (1978). Drama with and for children. U.s department of health. Education and welfare.
- Willings, D., (1980). The Creatively Gifted, Woodhead- Faulkner Ltd., Cambridge.